

Jihočeský Herold

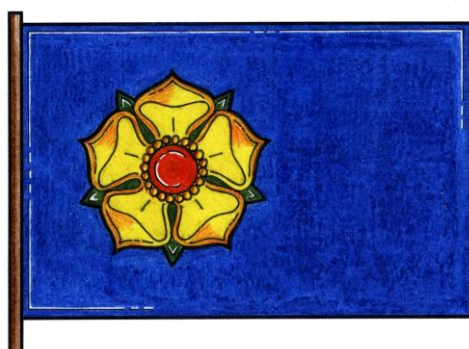
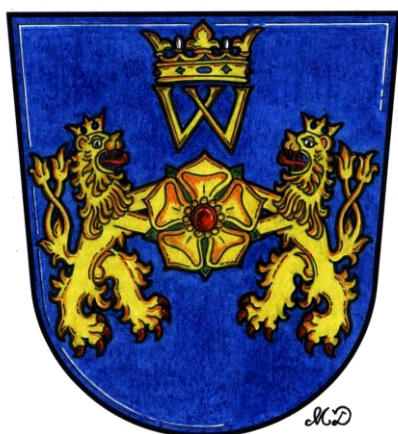

Časopis o historii a pomocných vědách historických

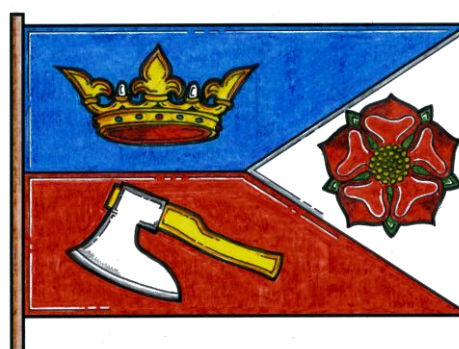

z Pernštejna

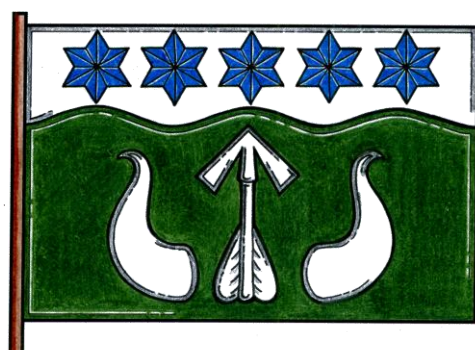
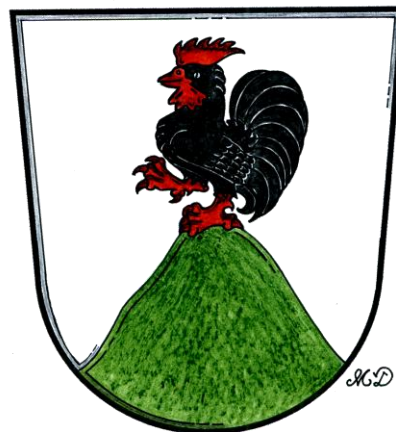
1/2012

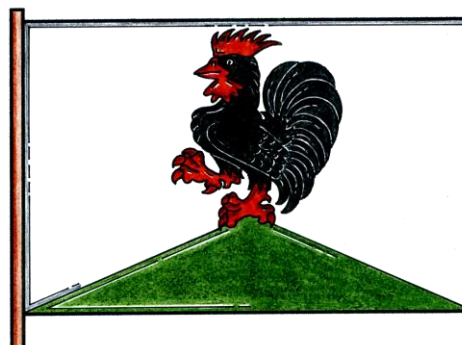
Jindřichův Hradec

Kájov

Omlenice

Besednice

Autor příspěvku	Název článku	strana
Daněk Milan Ing.	Znaky obcí Jihočeského kraje	2
	Obsah	3
Daněk Milan Ing.	Úvodník	4
Daněk Milan Ing.	O rodu a erbu pánů z Pernštejna	5
Daněk Milan Ing.	Výstava v Regionálním muzeu v Českém Krumlově	7
Milec Miroslav	Cechovní pečetě v Blatné a okolí	9
Daněk Milan Ing.	Spanilá jízda z jihu Čech až na Chebsko	14
Daněk Milan Ing.	Znaky obcí Jihočeského kraje.	22
Daněk Milan Ing.	Hrady na vlastní oči viděné – květen 2012	25
Daněk Milan Ing.	Voda, vodní živočichové a rostliny ve znacích českých pánů	31
Daněk Milan Ing.	Hrady na vlastní oči viděné – červen 2012	36
Daněk Milan Ing.	Zprávy, informace, recenze	41
Daněk Milan Ing.	Galerie českých šlechtických rodů	42
Daněk Milan Ing.	Erby s vodou, vodními živočichy a rostlinami	44

Jihočeský Herold č. 1/2012
Časopis o historii a pomocných vědách historických
vydáván 2x ročně
číslo 1/2012 vydáno v Českých Budějovicích dne 31.12.2012
vydavatel : Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
evidenční číslo MK ČR E 14574

u časopisu není prováděna jazyková korektura

Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:

Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
Telefon: 737 438 029 po celý den
e-mail: jihocesky.herold@seznam.cz

Vážení čtenáři,

nejprve mi dovozte, abych Vám touto cestou popřál mnoho zdraví, štěstí a spokojenosti do roku 2012, který právě začal. Loňský rok se nesl ve znamení rodu Rožmberků, letošní je rokem šlechtického rodu se znamením zubří hlavy, tedy rokem Pernštejnů. Oproti loňskému roku se počet akcí, které by byly spojeny s tímto šlechtickým rodem, který mimochodem byl příbuzensky spojen s našimi Rožmberky (manželka Viléma z Rožmberka byla příslušnicí rodu Pernštejnů), rapidně lišil. Také míra propagace, která by popularizovala rod Pernštejnů byla diametrálně odlišná. Co se týká sdělovacích prostředků, byl tento rok naprosto opomenut. Já jsem se dozvěděl o tom, že v Praze v Salmovském paláci byla pořádána výstava s názvem "Pernštejnové a jejich doba" až po jejím skončení a to zásluhou toho, že jsem spolu s kurátorkou této výstavy účinkoval na akci na tvrzi Žumberku až v měsíci září. Zatímco výstavy a akce k roku Rožmberskému byly Jihočeským krajem propagovány docela masivně, tento rok se propagace Památkového ústavu tak trochu ztratila. Docela škoda, protože výstava, jak jsem mohl vidět z fotografií sice nebyla tak bombastická jako loňská "Rožmberská", ale byla určitě velice zajímavá. Teprve následně jsem se bohužel také dozvěděl, že v rámci Pernštejnského roku bylo poměrně dost akcí, ale mimo Jihočeský kraj. Pernštejnům byl vyhrazen v televizi jeden celý pořad Historie.cs, jedno celé číslo časopisu "Dějiny a současnost" bylo zaměřeno na Pernštejny. Akce se konaly v Praze, kde byl v Lobkovickém paláci "Rok Pernštejnů" zahájen již 11.ledna, pokračoval dalšími akcemi na rodovém hradě Pernštejně, na Kunětické Hoře, Potštejně, Tovačově, v Pardubicích, Litomyšli a dalších objektech a městech, kde tento rod působil. Naštěstí je možno většinu těchto materiálů a reportáží najít na webové stránce, která je věnována akcím a materiálům, věnovaným Roku Pernštejnů. Jeho adresa je <http://www.pernstejnskyrok.cz>. Kdo tedy budete chtít, můžete tuto stránku navštívit. Je jenom škoda, že Jihočeskému kraji a významu Pernštejnů pro oblast Hlubocka se tyto akce nějak vyhnuly, protože působení Pernštejnů v Jihočeském kraji nebylo krátké, a rozhodně nebylo ani bezvýznamné. Hlubocké panství sice nebylo v přímé držbě rodu Pernštejnů, jednalo se pouze o zástavní držení, ale jak jsem již uvedl, nebylo na krátkou dobu a za vlády Pernštejnů se stalo i mnoho důležitých událostí. Vždyť zde za jejich působení vznikl například Pernštejnský urbář, který je v současné době uložen v Oblastním archivu v Třeboni. Vidím to tak trochu jako nepoměr a trochu jako dluh jihočeských historiků tomuto významnému rodu. Už jenom z toho důvodu mne překvapilo obsazení historiků v pořadu Historie.cs, ve kterém ze tří historiků, kteří byli do pořadu pozváni hned dva - Marie Ryantová a Pavel Marek jsou historiky z Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Ale rozhodování o tom, zda se akce, spojené s rodem Pernštejnů, budou také konat a propagovat v rámci Jihočeského kraje asi záviselo na rozhodnutí někoho jiného - KÚ Jihočeského kraje a Památkového ústavu v Českých Budějovicích. A důvod, proč pro nás Jihočechy nebylo nutné rod Pernštejnů připomínat se asi těžko dozvíme. Pokusíme se alespoň trochu napravit tento dluh vůči Jihočechům a také Pernštejnům v tomto čísle časopisu. V tomto čísle článkem který přiblíží pověst o vzniku znaku Pernštejnů, a v dalším čísle článkem o pečetích Pernštejnů, kteří se zapsali do historie Jihočeského kraje, a možná ještě nějakou další perličkou. Snad se Vám to bude líbit. A kromě toho samozřejmě mnoho dalších informací z oblasti pomocných věd historických a historie.

Přeji Vám příjemné okamžiky při čtení.

Jak vlastně začít? Za posledních pár let bylo vydáno mnoho knih, statí a článků, které se rodem, v jehož erbu návštěvníci pernštejnských rodových sídel mohou vidět figuru zebra s houžví v nozdrách. Popis jejich rodové pověsti byl také již několikrát publikován. Já jsem se rozhodl při shromažďování dat k tomuto článku sáhnout po materiálu, který je podle mého názoru rodu Pernštejnů nejbližší - a jaká kniha to tedy je? Jak je psáno na titulním listě knihy, jedná se o "Zrcadlo slavného Markrabství Moravského v kterémž jeden každý stav dávnost, vzácnost i povinnost svou vhlédá. Krátce sebrané a vydané roku 1593 skrze Bartoloměje Paprockého z Glogol a Paprocké Vůle". Při svém výběru pramenů jsem bral v úvahu, že autor žil v době, kdy rod prožíval svou vrcholnou roli v historii našeho království. O tom, že ne všechny údaje, které Paprocký ve svých pracech používal jsou relevantní se napsalo už mnoho, ale vzhledem k tématu tohoto článku mi to vůbec nevadí. Vždyť pověsti a pohádky mohou být někdy výplodem bujné autorovi fantazie, proto není vůbec důležité, jestli je jejich podkladem skutečná událost, nebo smyšlená pohádka. Pověsti, a zvláště pověsti erbovní jsou přece krásné.

Pojďme se tedy ponořit do bájí, pověstí, které vyprávějí o rodu pánů z Pernštejna, tak, jak je koncem 16.století sestavil a vydal Bartoloměj Paprocký. Následující řádky jsou tedy pouhým přepisem toho, co se ve výše uvedené knize píše písmem pro mnoho současníků obtížně čitelným. Ostatně, to si můžete vyzkoušet sami, protože článek doplňuji dvěma stránkami z této knihy, na kterých se právě o erbu rodu vypráví.

"Když pak umřel pan Jan Kuna z Kunštátu, zvolen na úřad Hejtmanský pan Jan z Pernštejna. Veliká vzácnost a starožitnost rodu tohoto z mnohých dávných spisů se spatřuje. A znát jest, že ještě za oněch válečných králů Moravských tento erb Pánů z Pernštejna nadán, o němž v kronice Polský tato zmínka je že jest byl muž jeden jménem Wěňawa. Ten měl bydlení své v krajině Moravské mezi velikými horami, dobejvaje sobě živnosti pálením uhlí, maje chalupu svou na vysoké hoře postavenou, v kteréž chléb i jiné potřeby sobě choval. Když pak živnosti své hleděl a nečasto doma býval, naučil se do té chaloupky (chodit) zubr. Chléb a cokoliv jiného v ní dostal, to všecko sžíral. Dovědění se o škůdci svém Wěňawa, myslil na to, jakby mohl toho zebra zabít. Až jednoho času, když sobě něco před chaloupkou opravoval, zubr pozadu tam vešel. O němž když Wěňawa zvěděl, poznenáhlu na něj se přiloudil, jehož zubr ucítivši chtěl z boudy vyskočiti. Ale on doskočivši k němu za rohy jej uchytil a utrži mladý proutek skrze chřípě jeho prostrčil upletši houžev podlé sebe vedl od toho místa veliké tři míle až do města Brna, kdež na ten čas byl král se dvorem svým.

Král vidouc v muži tom takovou sílu, za ten dar, který mu přivedl zeptal se čeho by žádal. Kterýž odpověděl: toliko svobodu aby mohl míti a na těch horách uhlí páli. Znajíce král v něm větší zasloužení, tou vši krajinou mezi těmi horami na věčnost jej daroval, což on s vděčností přijavši mužnost svou prokázal. Levou rukou drže zebra za houžev pravou tesačku, který při sobě nosil dobytí jednou ranou mu hlavu sťal. Načež král patříc a jeho síle se divíc na věčné časy jemu i potomkům jeho hlavu zubří černou na zlatém poli a v chřípí jeho houžev za erb daroval a nositi přikázal.

Toho všeho potvrzuje starodávná pověst mezi lidmi té krajiny, že ten Wěňawa měl syna jménem Prštana a jsouce sám v letech starých, synu svému na památku na tom místě kde prve měl svou chaloupku dvůr dřevěný vystavěl nazvavši jej od jeho jména Prštanem (Pernštejnem). A ten okršlek mnohými vesnicemi a městečky osadil, veliké roje včel rozmnoživše. Když pak syn jeho dorostl a síly nabyt, dal jej ku dvoru královskému, sám pak k hospodářství dohlídal.

Po dlouhých letech, za časů vnuků Prštanových, když v tom dvoře mnoho vosku se nachovalo, neštěstím ten dvůr dřevěný se zapálil a z gruntu vyhořel. Na kterémžto místě potomek Prštanů, maje těch potřeb k tomu náležitých dostatek, tu kde prve ten dvůr dřevěný

byl jiný nákladný učinivši při něm oboru širokou, zdí obehnanou a v prostředku hrad z mramoru bílého vystavěti dal, kterýž až podnes stojí. Kdo jest jakživ neviděl starého stavení toliko tam jed', budeš se míti čemu podiviti.

Na zámku jmenovaném Prštejně (Pernštejně) viděl jsem ve zdi vsazený kámen bílého mramoru, který jest něco delší než půl třetího sáhu, na němž hlava zubří vytesaná a při ní tert a počet tento 490 Wratislav z Prštejna že víceji poznati se nemůže. Z čehož se porozumívá, že tento Wratislav v jistotě ten zámek založiti musil, čemuž již jest jedenácte set let a dvě lété. Kdo nechce věriti jed' tam, dáš tomu místo. Ten kámen jest nad fortanou, která již dávno zazděna jest. Ale jasnost kamene zatajiti se nemůže a nezatají jestliže toliko zříceniny zámku starého jej nepokazí.

Liſt

Pan Jan Kuna z Kunſtátu a Po-
dibrad/ po Panu Arlebowi z Boſtowic/
na geho miſto wolen. Byl žiw až do
Léta Páně 1524.

O Rodu a Erbě Panuow z Perſteyna.

Kapitola XXIX.

Rokž pak umřel Pan Jan
Kuna z Kunſtátu/ zvolen na Věad
Heytmanſký Pan Jan z Perſteyna.
Veliká vzácnost a ſtaroſtinnost Rodu toho-
to z mnohých dawných ſpiſuow ſe ſpatřuje/ A
znáti geſt/ že geſt za oněch Wálečných Králůw
Morawſkých tento Erb Panůw z Perſteyna
nadán. O němž w Kronyce Polſky/ tato zmín-
ka ſe činí: že geſt byl Muž geden gménem Wěſawa/ ten měl bydle-
ní ſvé w Kragině Morawſké mezy welikými Horami/ dobery wage
ſobě žiwnoſti/ pálením Vhlí/ mage Chalaupku ſwau na wyſoké Ho-
ře poſtawenau/ w kteréž Chleb y giné potřeby ſobě chowal. Když
pak žiwnoſti ſvé hleběl/ a nečasťo doma býwal/ naučil ſe do té Cha-
laupky Zubr/ Chleb a co ſoliw gineho w něj doſtal/ to weſſed o eſňral.
Dowědewſſy ſe o Sſtádcy ſwém Wěſawa/ myſlí na to/ yaby mo-
hl toho Zubra zabiti/ až gednoho času/ když ſobě něco před Chalaup-
kau oprawowal/ Zubr po zadu tam weſſel/ O němž když Wěſawa
zweďel/ po znenáblu na něj ſe přilaudil/ gehož Zubr včtywſſy/ chěl
z Daudy wyſtočiti/ Ale on doſpočiwſſy k němu/ za Koby geſt vchy-
til/ a vřchſſy Mady Prauteľ ſtrže Chřipě geho proſtrčil/ vpletſſy
Hauzew/ poblé ſebe weďl/ ob toho miſta/ weliké tři Wtyle/ až do
Měſta Brna/ kdež na ten čas byl Král s Dworem ſwým.
Král widauc w Muži tom takowau ſylu/ za ten dar/ který mu přis-
weďl/ zeptal ſe ho čehowý žádal. Kterýž odpowěďel: Toľko Swo-
bodu aby mohl míti/ a na těch Horách bez přetáſky Vhlí páliť.
Znagře Král w něm wětřej zaſlaužený/ tau wſſy Kraginau mezy
tými Ho-

XXVIII.

tými Horami/ na wěćnoſt geſt darowal. Což on s wěćnoſti přis-
gawſſy/ Muſnoſt ſwau prokázal/ Lewau Kuľau drže Zubra za Hau-
zew/ Prawau Teľačtu/ který při ſobě noſyl do-
bywſſy/ gednau Kanau mu ſlawu ſial. Na-
čez Král patřje/ a geho Sylu ſe diwů/ na wě-
ćné časy/ gemu y potomkům geho/ Glawu Zu-
brů Černau/ na Zlatem Poli/ a w Chřipě geho
ho Hauzew/ za Erb darowal/ a noſyti přikázal.
Toho wſſeho potwerguje ſtarobáwný Po-
wěſt mezy Lidmi té Kraginy/ že ten Wěſawa/
měl Syna gménem Prſtana/ a gſauce ſám w
Letch Starých/ Synu ſwému/ na Památku na tom miſtě kde pr-
wé měl ſwau Chalaupku/ Dwůr dřewěnný wyſtawěl/ nazwawſſy
geſt ob geho gména Prſſianem/ a ten Okeſleť mnohými Wěſnicemi
a Meſtečky oſadil/ weliké Koge Wěćl rozmnožwiť. Když pak
Syn geho dorosł a ſylu na byl/ dal geſt ku Dworu Kráľowſkému/
ſám pak k Hoſpodařſtwů dohřdal.

Po dlaných Letch/ giť času Wnuť Prſſianowých/ když w tem
Dwoře mnoho Woſtu ſe nachowalo/ neſſeſtjím ten Dwůr dřewěnný
ſe zapálil/ a z Gruntu wyhořel. Na kterémžto miſtě Potomek Pr-
ſſianů/ mage těch potřeb k tomu náležitých doſtateľ/ tu dwe prwe ten
Dwůr dřewěnný byl/ giny nákladný/ učiniwſſy při něm Oboru Sſy-
roľau žďj obchnanau/ a w proſtředku Hrad z Mramoru Běľeho/
wyſtawěti dal/ kterýž až po dnes ſtojí. Kdo geſt yal žiw ne widěl
ſtarého Strawěni/ toľko tam ged/ budeſ ſe míti čemu podiwěti.

Na Zámku gmenowaném Perſtejně/ widěl ſam we žďj wſazený
Kámen Běľeho Mramoru/ který geſt něco delſſí než půl třetího
Sáhu/ na němž Glawa Zubřů wyteſaná/ a při něj Tert a Počet ten-
to 490. Wratiſlaw z Perſteyna/ z. wícegi poznati ſe nemuže.
Z čehož ſe porozumíwá/ že tento Wratiſlaw w giſtoře ten Zámek
založiti muſyl/ čemuž giť geſt gednácte Set Leth a dvě Lěť. Kdo
nechce wěćiti/ ged tam/ dáſ tomu miſto.

Ten Kámen geſt nad Fortau/ která giť dávno zazděna geſt. Ale
Jaſnoſt Kamene toho/ zatagiti ſe nemůže a nezatají/ geſtli že toľko
zříceniny Zámku Starého geſt nepokazý.

Geden z Rodu a Erbu toho/ Do-
tomek Prſſianů/ gménem Dobeslaw/ když
Meſlaw neyprwengſſy Křeſtianſké Kněze w
Polſtře/ zwolil ſobě za Manželku/ Dombrowku
Boleslawu toho gména prwného Kněze Čes-
kého Decu/ byl s ný wyſlán do Polſky/ circa
annum

Dvě stránky z Paprockého Zrcadla slavného Markrabství moravského, na kterých je popisována pověst o získání rodového erbu

Na tuto výstavu jsem se vypravil ještě v rámci Rožmberského roku v období mezi svátky v prosinci loňského roku. Důvodem bylo hlavně to, že jsem chtěl pro sebe, a hlavně pro Vás zachytit exponáty, které na této výstavě budou k vidění možná jen do konce měsíce ledna. Poté by se měly přestěhovat na výstavu mimo hranice naší vlasti. Jednalo se vlastně o výstavy dvě. Ta první byla nazvána "Příběh města Českého Krumlova" a jejím obsahem, jak už název napovídá byly děje, které se Krumlovem prohnaly za dobu od jejího založení do nedávné minulosti, a druhá, jejíž název byl "Rožmberské kostýmy" a ta se zabývala odíváním posledních Rožmberků. A právě tato část výstavy se měla koncem ledna stěhovat do Rakouska a proto jsem výstavu navštívil, abych se na tuto část také mohl podívat. Ale abych nezačínal na konci této výstavy, tedy po pořádku.

Část výstavy "Příběh města Českého Krumlova" začínal sálem, ve kterém mne zaujaly dobové listiny, týkající se například prvního označení Českého Krumlova jako města - 2.srpna 1309. Další listina je o téměř dvě století mladší a týká se sporu mezi krumlovskými a latránskými měšťany. Na obou uvedených listinách jsou jezdecké pečeti, na první Jindřicha I. z Rožmberka, a na druhé Petra z Rožmberka. Další zajímavou listinou s pečeti je potvrzení privilegií, která již obdrželo město Český Krumlov od rožmberské vrchnosti a českých panovníků od Rudolfa II. Z dalších dokumentů je zajímavá také kopie privilegia, jímž Jan Kristián z Eggenberku potvrzuje městu výsady a propůjčuje městu nový znak. Také listina stvrzená pečeti Petra z Rožmberka v roce 1495 k nadaci Jana Ritschauera na procesí chodící k nemocným je celkem zajímavá. A konečně i listina, kterou Petr Vok z Rožmberka a Kateřina z Ludanic potvrzují cechu pekařů jejich cechovní řád, s jejich pečeti a vlastnoručními podpisy je mimořádně zajímavá. Kromě toho se výstava zabývá také jednotlivými cechy, které ve městě působily a ukazuje i jejich jednotlivé pečeti.

Ale nejenom listiny, pečeti, pečetidla a další listinné materiály jsou součástí výstavy. Výstavu doplňuje množství dalších předmětů, které neodmyslitelně patřili k životu šlechty, ale i prostých obyvatel města Českého Krumlova v průběhu věků. A tak výstava ukazuje například zbraně, oblečení, obrazy ale i předměty denní potřeby.

V prostoru chodby bylo umístěno celkem pět tabulí, vždy s osmi osobami, které seznamují návštěvníky s jednotlivými významnými krumlovskými rodáky a obyvateli, nebo osobami, které jsou s historií města nějakým způsobem spjati. Tabule byly rozděleny podle jednotlivých období, takže na jedné návštěvníci našli například Jetřicha Slatinského ze Slatinky, Kryštofa Kuličku, Václava z Rovného, Vencína z Cipína, Baldazare Maggiho, Jakuba Krčina z Jelčan, Václava Albína z Helfenburka a Hostislava, na dalším jsou Josef Rosenauer, františek Jakub Prokyš, Jiří Bílek z Bílenberka, Bartoloměj Beránek-Jelínek, Václav Březan, Jacopo Antonio de Maggi, Charles Louis Philippot, Otakar Mužík, Josef Seidel, Adolf Träger, Hynek, Gross, Anton Moser, Egon Schiele, Wilhelm Fischer, Joan Brehms, Antonín Zwiefelhofer, Jiří Zálaha nebo Bohuslav Coufal.

V dalších prostorách byly například umístěny modely hradu Dívčí Kámen od Františka Kápara, na dvou panelech je umístěn přehled držitelů panství Český Krumlov od roku 1253 až do roku 1947. Také ručně malované poháry jsou velice zajímavé, stejně jako keramický model historického jádra města Českého Krumlova, který v letech 1977-84 vytvořili Peškovi. A ve stejné místnosti je i část odlitku zvonu ze zámecké věže.

To všechno a ještě mnoho dalších zajímavých exponátů obsahuje výstava, která se zabývá historií města Českého Krumlova. Pro mne, jako zájemce o pomocné vědy historické je potěšitelné, že i zájemci o heraldiku, sfragistiku, diplomatiku a dokonce i vexilologii zde najdou dostatek exponátů, které potěší jejich oči.

A konečně se dostávám i k tématu "Rožmberských kostýmů", kvůli kterým jsem vlastně expozici Regionálního muzea v Českém Krumlově navštívil. Z expozice jsem se dozvěděl, že

exponáty, které výstava obsahuje, jsou vlastně ušity jako originály podle jednotlivých portrétů posledních Rožmberků a jejich manželek. také to, že již v době renesance byla móda různá v různých částech Evropa pro mne byla tak trochu nová informace. I když informace o tom, že rody Rožmberků, Lobkoviců Pernštejnů a pánů z Hradce používaly oděvy podle vzorů ze Španělska mne ani moc nepřekvapuje, protože vím, že tuto módu sem přinesla Marie Manrique de Lara - manželka jednoho z Pernštejnů a tchýně Viléma z Rožmberka.

Zajímavé byly také informace o tom, jak se evropská móda dostala na dvůr posledních Rožmberků - jednak pobytem u dvora ve Vídni, studijní a diplomatické cesty Viléma i Petra Voka z Rožmberka po celé Evropě, ale také jejich sestry určité měli o módě své zprávy. Bohunka byla totiž provdána za prošpanělsky smýšlejícího Jana Popela z Lobkovic a Eva se po smrti svého prvního manžela provdala do Itálie za Pavla z Gassoldu. Proto byly sklady českokrumlovského zámku vždy perfektně zásobené nejvyššími latkami z celé Evropy a dokonce i orientu, bruselskými krajkami, opasky, stuhami, umělecky zpracovanými sponami a knoflíky.

Závěrem autor článku děkuje za vstřícnost řediteli Regionálního muzea v Českém Krumlově, mgr. Filipu Lískovi, za možnost nafocení některých exponátů, aby bylo možné je ukázat i návštěvníkům, kteří se na uvedenou výstavu neměli možnost podívat.

Cechovní pečeti jsou stejně zajímavé jako pečeti šlechtické nebo městské, protože cechy byly ve své době pro život města velice důležité. Život cechů a sdružování jednotlivých řemeslníků do společenstev započal v začátku 14. století nejen jako obrana proti konkurenci z jiných měst, ale i pro uplatnění se na trhu či na ochranu svých řemeslných práv. Do výrobního procesu byla zapojena většina obyvatel a tento stav se udržel až do počátku 19. století, kdy nastupuje průmyslová revoluce. Vedle cechovních pečetí měl i každý řemeslník svoji osobní pečeť, kterou ručil za jakost svého výrobku, uzavírání smluv a za svoji reprezentaci. Cechy zároveň udržovaly společenský a kulturní život ve městech a městečkách a tím určovaly také jeho rozvoj a rozšíření do budoucna.

Každé společenství – cechy potřebuje ke svému bytí určitá pravidla, v tehdejší době nazývaná „Cechovní artikule“. Ty se začaly tvořit a uplatňovat v hlavním královském městě Praze a dále se šířily po celé zemi, jednak že byly zaštitěny samotným králem a potom z pohodlnosti, bylo to již hotové. Vedle těchto hlavních artikulí vyžadovala doba vytvořit i artikule výhradně pro dané město, kde bylo určeno, jak se má každý chovat ke kupujícímu, např. nesměl klít, nadávat ani se hádat, musel dodržovat správnou míru a váhu, atd. Také se nesměl dotknout mršiny, i kdyby mu na cestě uhynul vlastní kůň, též zabít psa byl těžký prohřešek. Za to a podobné prohřešky mohli cechmistra vyloučit z cechu až do jeho nápravy. Manželky mistrů se nesměly hádat, pomlouvat ani bít manžela, museli dobře vyvářet a o mistra se řádně starat. Všechny tyto kuriózní artikule potvrzovala královská kancelář nebo kancléř, u poddanských městeček vrchnost. Vedle cechmistrů a mistrů měli svůj cech i tovaryši, kteří vlastnili pečeť svého cechu a měli i své artikule, bohužel těch se mnoho nedochovalo. Nedodržování artikulí bylo tvrdě trestáno buď pokutou jednak na radnici a větší částí do cechovní pokladny (řečené matka), nebo vyloučením dočasně z cechu, ale i jiným trestem, kupříkladu zakoupením vosku na svíčky či zaplacením hostiny. Například v Českých Budějovicích musel cech krejčích za trest stavět šibenici, což byla velká potupa (proč, jsem nezjistil, ale bránili se hodně).

Na pečeti se uplatňuje jako symbol výrobní nástroj nebo výrobek položený volně do pečetního pole, do štítu či kartuše, a je doplněn někdy o ozdobné rozviliny (damaskování). S potvrzením nebo polepšením privilegia cechu se rozšiřuje (obohacuje) znak o korunu nebo štítonoše, což jsou lvi, gryfové, medvědi, zbrojnoši, postavy různých osob i hagiografické postavy (andělé, sv. Václav, sv. Vojtěch, sv. Florián). V pečetním poli se také vyskytují biblické postavy (Adam a Eva), jiné postavy (kozel – koželužové, divý muž – chirurgové) a řemeslníci při práci (barvíři, svíčkaři, mosazníci).

Pečeť ohraničuje linka, věnec, provazec nebo perlovec, následuje opis (název řemesla a místo cechu, někdy i letopočet), který je opět oddělen linkou nebo perlovcem od pečetního pole. Někdy je opis nahrazen ozdobnou stuhou, ve 14. a 15. století umně stočenou. Letopočet na pečeti je vodítkem, kdy mohl cech vzniknout nebo kdy bylo zhotoveno pečetidlo. Stávalo se, že cech zanikl z různých příčin, někdy i násilně pro svoji zpupnost, a byl obnoven až za několik roků, a to vše se opět mohlo vyskytnout na opisu. Od 19. století se vyskytují také nápisové pečeti, tj. místo obrazce s opisem je v celé ploše několikařádkový nápis, ale to jsou již spolky, jednoty, bratrstva. A pečeť jako taková se mění na razítka.

Jiná otázka je zhotovení typáře (pečetního nástroje). Najdeme pečlivě zhotovené obrazce vyrobené rytcem – zlatníkem, ale i pasířem či zámečnickem, u venkovských cechů musel stačit zručný kovář. Je zajímavé, že jsem našel vystavené účty za zhotovení typáře i z klášterů (Milevsko, Protivín). Cechovní typáře jsou zhotoveny z mosazi, železa, olova a stříbra, vzácně ze dřeva a skla. Na některých deskách typářů jsou nahoře vyryta jména cechmistrů nebo zhotovitelů (sponzorů) a letopočet vzniku typáře, což je pro rodopisce důležitý údaj. Pečetní deska byla trnem zapuštěna do dřevěné rukověti nebo byl u železných typářů trn

zvětšen a upraven do železné rukověti, u stříbrných typářů byla rukověť ozdobena filigránským křídélkem.

Jako pečetní materiál se ve 14. století používal včelí vosk obarvený sazemi ze dřeva na černo, později pro zpevnění se přidávala pryskyřice a vosk se barvil na zeleno. Vosk červený byl výsadou krále a vyšší šlechty. Po objevení červeného vosku, tzv. španělského v 16. století se toto pravidlo již tak nedodržovalo. Pečetilo se také pod papírovou clonou, někdy filigránsky prostříhanou, kdy se na listinu nanese nekvašené těsto, přikrylo se mokrou papírovou clonou a úderem na typář se udělal otisk pečeti. Zhotovení pečeti chtělo zručnost, a proto se nikdy nestvrzovala jen jedna listina, ale až se jich sešlo několik. Tenkrát se nikam nespěchalo.

Některé cechy byly co do počtu řemeslníků velké, jako krejčí, zámečníci, řezníci, sedláři a uzdaři, mlynáři, ševci, kloboučníci, tkalci, a ti si udržovali svoji samostatnost. Menší řemeslníci, jako mydláři a svíčkaři, barvíři, bednáři, prýmkaři, hodináři a mnoho dalších se sdružovali do jednoho většího společného cechu o šesti až deseti řemeslech, tzv. rajcechu. Ty vznikaly hlavně na menších městech, kde nebylo tolik řemeslníků, nebo z několika okolních vesnic dohromady. Ale i cechy mezi sebou vedly řevnivost, kdo je důležitější ve městě, z dnešního pohledu to bylo až směšné dohadování. Nejbohatší cech, řeznický, vždy před nedělí nebo svátky hlídal u bran se stráží a kontroloval, zda hospodyně nedonáší pod sukní maso z okolních vesnic neproclené. Pochopitelně jako správné hospodyňky tak hojně činily, jak uvádějí dobové záznamy.

Řezníci měli svoje masné krámy, ostatní řemeslníci vystavovali svoje výrobky v podloubí, což nahrazovalo výlohu. Proto se počítalo při stavbě domu s podloubím na vystavování zboží a nám se dodnes tato podloubí na náměstích dochovala. V dnešním průjezdu, tzv. mazhauzu se zároveň vyrábělo, ale i žilo. Bohatí a důležití řemeslníci, jako lékárníci, soukeníci, kupci, hostinští se usazovali na náměstích a na hlavních ulicích, na okraji měst zase koželuhové, provazníci, hrnčíři, lazebníci z lázní a dílny ostatních hlučných řemesel. Každý ve městě měl svoje místo a společenské postavení.

Cechovní spolky byly úředně zrušeny 20. prosince 1859, tím zanikla svébytná forma organizace řemeslné výroby, která prostřednictvím cechu po několik století výrazně ovlivňovala hospodářský a společenský život měst. Poté se začaly utvářet spolky – společenstva, která už nemají ten význam a udržovala se jenom tradice. U některých společenstev, jako byli řezníci, se tato tradice udržela až do třicátých let 20. století.

*Blatná, r. 1776
ševci, průměr 31 mm.*

*Blatná, r. 1852
krejčí, průměr 29 x 27 mm.*

*Blatná, r. 1735
pekaři, průměr 38 mm.*

Blatná, 18. století
řezníci, průměr 37 mm.

Blatná, 18. století
zedníci, tesaři
průměr 41 x 35 mm.

Blatná, zač. 19. století
zedníci, kameníci, tesaři
průměr 22 mm.

Blatná, r. 1890
mlynáři, pekaři, řezníci, hostinský
razítko, průměr 35 mm.

Blatná, r. 1885
spojená řemesla
razítko, průměr 40 mm.

Blatná, 1824
koželuh, průměr 35 mm.

Blatná, 1732
tovaryši mlynářů,
průměr, 30 mm.

Blatná, 1658
kováři, zámečníci, koláři,
bednáři, průměr 45 mm.

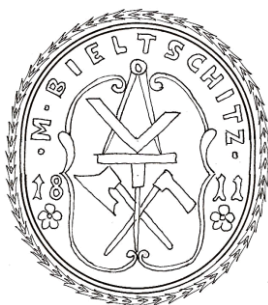
Březnice, 1582
patero řemesel, průměr 43 mm.

Březnice, 17. století
pekaři, mlynáři, průměr 37 mm.

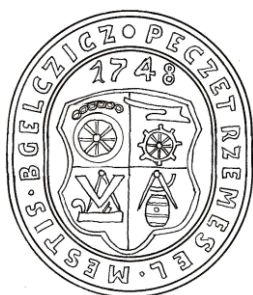
Bubovice, 1772
rajcech, průměr 36 x 31 mm.

Bělčice, 1811
truhláři, tesaři,
průměr 28 x 25 mm.

Bělčice, 1749
ševci, průměr 26 mm.

Bělčice, 1748
společná řemesla,
průměr 34 x 29 mm.

Sedlec, 1699
řezníci, průměr 35 mm.

Sedlec, 1821
zed.kam.tes. průměr 37 mm

Sedlec, 1722
spol. řemesla, průměr 40mm.

Sedlec, 1707
ševci, průměr 38 mm.

Sedlec, 1707
krejčí, průměr 40 mm.

Kasejovice, 1848
krejčí, průměr 25 mm.

Kasejovice, 1576
ševci, průměr 29 x 26 mm.

Kasejovice, 1820
zedníci, průměr 26 mm.

*Kasejovice, 1689
kovář, zámečnick, kolář,
průměr 39 mm.*

*Kasejovice, 1818
kolář, kovář, soustružník,
průměr 31 x 26 mm.*

*Kasejovice, 1853
truhlář, sklenář, zámečnick,
bednář, průměr 30 x 27 mm.*

*Kasejovice, 1738
krejčí cechmistrři,
průměr 25 mm.*

*Kasejovice razítko, 1905
společenstvo živnosti,
průměr 45 x 38 mm.*

*Kasejovice, 1747
mlynáři, průměr 26 mm.*

Kromě pravidelných výletů, které pro zájemce z jihu Čech pravidelně pořádáme, a o kterých Vás následně informujeme v článcích v tomto časopise jsme v letošním roce provedly ještě několik neplánovaných cest, ve kterých navštěvujeme místa, která jsou pro naše pravidelné zájezdy tak trochu nedostupné z důvodu velké vzdálenosti od místa našeho startu. A v některých případech při těchto cestách i tipujeme objekty, které bychom mohli do některého z našich zájezdů zařadit. Tentokrát se do našeho hledáčku dostala oblast okolo Chebu.

Předposlední dubnovou sobotu letošního roku jsme proto vyrazili z Českých Budějovic směrem na Plzeň a dále. Naše první zastávka na cestě za památkami Chebska byla tak trochu neplánovaná, protože na žádné mapě není tento objekt vyznačen. Jedná se o zámek Okrouhlá, který leží jen 7,5 km východně od Chebu. Okrouhlá je v písemných pramenech uváděna již v roce 1299, ale tvrz zde stála až od 15.století, ale v roce 1450 byla tvrz spolu se vsí vypálena vojsky Jiřího z Poděbrad. Později byla tvrz obnovena a v roce 1885 chebští měšťané Heberzrtlové. Jeden z příslušníků tohoto rodu, Karel Haberzettl byl architekt a ten tvrz v 80 letech 19.století přestavěl na zámek jehož podoba je stejná i v současnosti. V té době zanikl starý příkop, ze kterého se stala zahrada. Po roce 1945 byla v majetku Státního statku, který zde provozoval mateřskou školu, ale i výrobu krmiv. V současnosti (od roku 1990) je objekt opět v soukromých rukou.

Další zastávka již byla plánovaná. Z obce Okrouhlá jsme se vydali západním směrem okolo vodní nádrže Jesenice k dalšímu objektu. Vlastně dvěma objektům, které stojí nedaleko od sebe v těsné blízkosti státní hranice s Německem. Jednalo se o loretu a hrad v obci Hroznatov. Nejdříve jsme se zastavili v poutním areálu Maria Loreto na kopci nad Hroznatovem, jižně od Chebu. Za socialismu byla

tato památka, která se tehdy nacházela v pohraničním pásmu naprosto zdevastovaná. Teprve roku 1992 byla zásluhou finanční podpory německých občanů Waldhausenu zrekonstruována. Při pohledu od lorety směrem na západ, dolů do údolí, kterým protéká Mohelenský potok byla vidět výrazná dominanta románské věže Starého Hrožnatova, naší další zastávky.

V současnosti zde stojí na skále nad potokem zámek, ale někdy koncem 12.století, nebo počátkem 13.století zde byl vybudován románský hrad, jehož nejstarší částí je dodnes zachovaná okrouhlá románská věž s více než 3 m silnými zdmi o obvodu asi 32 m a stejně vysoká (Černá věž). Hrad je poprvé v písemných pramenech uváděn v r. 1217 v souvislosti se směnou statků mezi falckrabím Rabodem a hrabětem Jindřichem z Ortenburku. A shodou okolností ve stejném roce je ve valdsaských análech zápis o tom, že 14. července 1217 zemřel hladem ve věži hradu Hroznata z Teplé, který zde byl uvězněn prý pro nenávisť k víře. Už v roce 1233 byl románský hrad přestavěn na raně gotický.

Starý Hrožnatov spolu s Chebem a celým Chebskem 4. října 1322 zastavil římský král Ludvík Bavor za 20 000 hřiven stříbra českému králi Janu Lucemburskému. Od roku 1322 se Chebsko stalo lénem České koruny. V letech 1342–1360 byl jeho majitelem Arnošt Winkler z Falknova a v roce 1380 Bohuslav z Hartenberka. Roku 1396 byl hrad propůjčen králem Václavem IV. nejvyššímu lovčímu Jindřichu Pluhovi z Rabštejna. Po jeho smrti (1401) jej prodala vdova panství městu Chebu. V majetku města Chebu byl ale pouhý jeden rok, potom jej město prodalo za 1800 zlatých rýnských svým leníkům a měšťanům Vavřinci a Albrechtu

Frankegrünerům, kteří zde vládli do r. 1470.

Roku 1506 hrad opět mění majitele. Frankengrünerové prodali Starý Hrožnatov za 3200 zlatých rýnských Kryštofu z Týna, jehož potomci zde hospodařili až do roku 1603. Dalšími majiteli hradu byli v letech 1603–1608 Tennerové. Roku 1608 koupil Starý Hrožnatov za 36 000 zlatých rýnských rytíř Kryštof Elbogner ze Schönfeldu a Ottengrünü a v majetku rodu se udržel až do roku 1658. Pravděpodobně na počátku 17. století byl hrad renesančně přestavěn. Koncem třicetileté války, konkrétně v roce 1647 Švédové hrad vyplnili a vypálili, ale později byl zase částečně obnoven v barokním slohu. Roku 1658 koupili Starý Hrožnatov chebští jezuité. Po zrušení jejich řádu roku 1773 připadlo panství náboženskému fondu, od něhož jej roku 1824 koupil pražský měšťan Jan Nonner.

Nonner nechal hrad přestavět na pozdně barokní zámek. Ze starého hradu zůstala jen románská Černá věž. Při této rekonstrukci a

přestavbě se údajně našel starý meč a láhev, které se připisovaly Hroznatovi, a proto byly uloženy v kynžvartském muzeu. Ostatní hradní budovy byly buď od základu přestavěny, nebo nově postaveny. Část hradního příkopu byla zasypána a přeměněna v zahrady. Nonnerovi dědicové prodali Starý Hrožnatov v roce 1872 Josefu Mindelovi z bavorského Mitterteichu, který dal na zdejším panství vykácet velkou část lesů. Panství tehdy tvořily Starý a Nový Hrožnatov, Dolní Lipina, Nový Drahov a část Kozlů. Pak se majitelé často střídali. Po roce 1945 se zámek stal majetkem státu. Od roku 2009 je objekt zámku v rekonstrukci a je nepřístupný. Naše další cesta vedla přes město Cheb a vzhledem k tomu, že značení na

silnicích je více než žalostné, doporučuji případným návštěvníkům tohoto města důkladnou přípravu na mapách ulic města. Jinak by se Vám mohlo stát to samé, co se stalo nám - totální bloudění a nakonec nám stejně nezbylo nic jiného než zastavit a zeptat se na správnou cestu

místních obyvatel. Naše cesta pokračovala z Chebu severozápadním směrem k obci Libá. Také objekt zámku v této obci není vyznačen na mapách. Nicméně objekt zámku se najednou objevil po projetí zatáčky přímo před námi.

Hrad a ves Libá (původní název byl Liebenstein) vznikly v době okolo poloviny 13. století. Jejich stavitelem byl rod pánů z Liebensteina, píšících se po stejnojmenném hradě u Tirschenreutu. Roku 1264 je v písemných pramenech uváděn Ruprecht z Nového Liebensteina. Tento zápis dokládá, že v roce 1264 již hrad Libá stál. Rod pánů z Liebensteina někdy na sklonku 13. století vymřel a jejich hrad byl za neznámých okolností pobořen, takže ještě r. 1346, kdy panství získal v léno od českého krále Jana Lucemburského chebský měšťan František Goswein, byl zříceninou. Karel IV. povolil Gosweinovi hrad obnovit, ale jeho synové se provinili provozováním loupeží, a proto byl hrad Václavem IV. těmto zemským škůdcům odebrán. Propůjčen byl příslušníkům šlechtického rodu Leuchtenberků, kteří jej roku 1400 prodali měšťaninu chebskému Erhardu Rudischovi, po jehož smrti připadl hrad roku 1406 rytířům ze Sparnecku a ti jej prodali roku 1425 Cedvicům z Najperku (dnes Podhradí na Ašsku). Do historie hradu i oblasti se neblaze zapsal Jorg Cedvic, který ho na počátku 16. století proměnil v loupežnickou peleš. Konflikty vyvrcholily v červnu 1509, kdy ke hradu přitáhli Chebané a po čtyřech dnech ho dobyli. Jorg Cedvic sice tehdy stačil uprchnout, jeho dobrodružný život však nakonec r. 1520 ukončila ruka vraha. Ještě jednou se hrad Liebenstein do vojenského dění zapojil za třicetileté války, když ho r. 1647 dobyli a zpustošili Švédové. V 18. století byl

po čtyřech dnech ho dobyli. Jorg Cedvic sice tehdy stačil uprchnout, jeho dobrodružný život však nakonec r. 1520 ukončila ruka vraha. Ještě jednou se hrad Liebenstein do vojenského dění zapojil za třicetileté války, když ho r. 1647 dobyli a zpustošili Švédové. V 18. století byl

goticko–renesanční hrad postupně přestavěn na barokní zámek, svůj středověký ráz si ale přesto částečně uchoval. R. 1912 Benno Cedvic prodal liebensteinské panství továrníku Leopoldu Hauserovi, čímž dlouhá éra Cedviců v Libé skončila. R. 1945 bylo panství zkonfiskováno státem. Ve druhé polovině 20. století zámek Libá velmi utrpěl, zvláště když ho na konci osmdesátých let těžce poškodil požár. Současný majitel převzal objekt v dezolátním stavu, v letech 2006-2008 došlo k záchranným pracem, které zabezpečili hrad a zámek proti další devastaci přírodními vlivy a v současnosti probíhají další práce týkající se generální rekonstrukce.

Po prohlídce objektu zámku v Libé jsme se přesunuli k další naplánované zastávce. Tou zastávkou byl hrad Seeberg (Ostroh). Hrad byl postaven na příkrém skalním ostrohu, který je ze tří stran obtékám Házlovským (Slatinným) potokem. První písemná zmínka o hradu se objevuje v zástavní listině císaře Ludvíka Bavorského z roku 1322, kterou bylo zastaveno celé Chebsko českému králi Janu Lucemburskému za příslib pomoci při jeho kandidatuře na císařský trůn. A protože zástava nebyla řádně vyplacena, stalo se Chebsko součástí království Českého. Díky archeologickým vykopávkám, které prováděl v letech 1976 – 1977 významný český archeolog P. Šebesta bylo dokázáno, že hrad Seeberg byl založen již dlouho před tím. Jeho stavba byla datována až do období kolem roku 1200, ale písemné prameny z té doby se bohužel nedochovaly. Roku 1349 potvrdil král Karel IV. městu Cheb příslušnost hradu Seeberg k Čechám a současně udělil právo dosazovat a odvolávat úředníky pověřené správou panství. S výjimkou několika málo let před r. 1395 pak město Cheb hrad drželo až do r. 1434. V roce 1434 změnil hrad majitele, císař Zikmund jej daroval svému kancléři Kašparu Šlikovi

a Šlikům s výjimkou let 1461-1485, kdy zde vládl rod Junkerů, patřil hrad až do roku 1497, kdy jej Mikuláš III. prodal bratřím Konrádovi a Joštovi z Najperka (Neuberger). Tehdejší doba byla značně divoká, čehož využíval na Chebsku loupeživý rytíř Jorg z Cedvic, který plenil mimo jiné i zdejší okolí. Tyto nepokoje trvaly až do roku 1519. A právě v této neklidné

době byl hrad renesančně přestavěn, aby byl kolem roku 1582 prodán Jiřímu Volfovi z Brandu, jehož potomci vlastnili hrad až do roku 1635, kdy byl prodán císařskému rytmistrovi von Ötingenovi, který současně koupil i nedaleký Hazlov, a proto již tentýž rok prodal Seeberg Vítu Dětřichovi ze Steinheimu. Za jejich držení byl hrad roku 1648 dobit a vypálen švédskými vojáky generála Königsmarka. Rod Steinheimů vymřel nedlouho potom a hrad Seeberg se stal komorním statkem, který roku 1664 získal císařův kancléř Jan Hartwig, který hrad za dva roky prodal císařskému plukovníkovi Jacquesovi Gerardovi. Jeho potomci v roce 1703 hrad prodali městu Chebu, který se o hrad staral a opravoval jej až do současnosti. Poslední velká rekonstrukce hradu proběhla v poslední čtvrtině 20. století, kdy byl přeměněn na muzeum. Současná expozice představuje vývoj interiérů a nábytkové tvorby v 19. století (empír, biedermeier, druhé rokoko, novorenesance, novogotika, chippendale), černou kuchyni, barokní a rokokový intarzovaný nábytek, chebský venkov v 19. století (etnografie), dějiny porcelánu a současnou produkci a. s. Karlovarský porcelán. Dále je na hradě expozice "Goethe a jeho lásky". Tato expozice je galerie 26 obrazů s životopisem básníka a portréty všech jeho lásek. Ve sklepeních je také expozice "Chebský kat Karel Huss". Expozice představuje chebského kata Karla Husa, velice inteligentního sběratele, kronikáře, spisovatele a básníka, který ve své katovně u chebského hradu otevřel první muzeum na Chebsku. Vedle jeho životopisu si můžete prohlédnout katovnu-muzeum, mučírnu a Husa při vykonávání jeho katovského řemesla v nově zpřístupněném sklepení hradu. V předhradí ve stodole je instalována etnografická expozice s lidovým uměním Chebska. Věžová roubená sýpka z roku 1717 a hrázděná kolna z roku 1809. Ve stodole je možno vidět velkou sbírku hospodářského náčiní z minulých století.

Pro nás, zájemce o pomocné vědy historické je hrad Seeberg zajímavý i z jiného pohledu. Na mnoha místech v exteriéru i interiéru hradu se nachází barevná vyobrazení majitelů hradu, ale i vyobrazení těchto znaků ztvárněných do kamene.

Stejně je pro nás zajímavý i kostel sv. Wolfganga, který stojí nedaleko hradu a ke kterému se z hradu návštěvníci mohou podívat po přechodu hluboké strže překlenuté mostem. V něm

se totiž dochovaly náhrobní kameny majitelů hradu, počínaje rodem Junkerů a Šliků, přes rod pánů ze Steinheimu, Gerardů až po náhrobky pánů z rodu Brandů.

Po prohlídce exteriérů i interiérů hradu Seeberg jsme se vypravili k dalšímu objektu. Tím byla zřícenina hradu v obci Starý Rybník.

Ve 13. století náležela ves Starý Rybník k panství nedalekého hradu Vildštejna. Ten byl od roku 1299 majetkem Jana Raba z Mechelsgrünu, chebského měšťana. První písemná zmínka o existenci vodního hradu ve vsi Starý Rybník pochází z roku 1364 kdy je tento doložen jako majetek vnuka Jana Raba z Mechelsgrünu, stejného jména. Vodní hrad Starý Rybník stojí na pahorku obklopeném z velké části dvěma rybníky a právě tato poloha mu dala jméno. Z druhé stany jej chránil hluboký příkop, přes který vedl zvedací most. Rod pánů z Mechelsgrünu vlastnil Starý Rybník až do roku 1388. Jakým způsobem se hrad dostal do majetku chebských měšťanů Frankengrünerů není známo. Posle zdejšího hradu se psal v roce 1439 Mikuláš Gummerauer, který se zanedlouho stal i majitelem blízkého Vildštejna. Majitelé hrad přestavěli v průběhu druhé poloviny 15.století. Mikulášovi synové hrad roku 1500 prodali Brambachům a později, v roce 1507 jej získali páni z Vidršperka. Také tito vlastníci rozšířili své panství o blízký Vildštejn a následně se o oba majetky starali až do konce 16.století. Tito majitelé ale dobrou pověst rozhodně neměli, prosluli neobyčejnou surovostí a řadou krvavých zločinů, kterých se dopouštěli na svých sousedech (zejména chebských měšťanech) i mezi sebou navzájem. Na základě těchto zkušeností byl roku 1596 Kašpar z Vidršperka po vojenské akci proti Vildštejnu zajat, uvězněn a odsouzen ke ztrátě majetku. Starý Rybník následně získali Trautenberkové. Od Zikmunda Abraháma Trautenberka koupil Starý Rybník roku 1633 Kryštof Friedrich z Hartenberka. Adam Erdman z Hartenberka se asi zhlédl v předchozích majitelích hradu - pánech z Vidršperka, a byl za týrání váženého chebského měšťana uvězněn a odsouzen k pokutě, až jej roku 1699 neznámý střelec skolil oknem hradu. Roku 1691 panství vyženil Josef Karel Perglár z Perglasu a rod Perglárů vlastnil panství do

roku 1773, pak se v jeho držení vystřídal několik majitelů. Roku 1787 koupili Starý Rybník Wilhelmové, kterým pak náležel až do roku 1945. Starý hrad byl v dobrém stavu ještě ve druhé polovině 18. století, jak o tom svědčí jeho popis z Josefského vojenského mapování z roku 1767. Roku 1792 však do něj uhořel blesk a následný požár změnil objekt ve zříceninu. Wilhelmové jej pak už nerenovovali a postavili si ve Starém Rybníku zámek.

Dalším objektem, který byl v našem plánu zastávek byl nedaleko stojící hrad Vildštejn. Tento objekt se nachází severně od Chebu na západní straně stejnojmenného městečka (dnes Skalná). První písemná zmínka o hradu pochází z roku 1225, kdy se jeho jméno objevuje v přídomku jedné z větví rodu Nothaftů, který patřil mezi přední šlechtické rody Chebska. V té době hrad ale již stál, přesné datum jeho stavby není známo. Datace, která vznikla rozbořením dochovaných původních částí hradu je pouhým odhadem, a podle ní se má se za to, že to bylo kolem roku 1166. Roku 1295 je zmiňován ještě Engelhard Nothaft z Vildštejna, což znamená, že v té době již šlechtické sídlo stálo. V majetku Nothaftů byl hrad do roku 1298, tehdy byl hrad na jeden rok zastaven Waldsaskému klášteru. V letech 1299 až 1362 byl hrad v držení rodu Rábů z Mechelsgrünü a v roce 1362 jej udělil císař Karel IV panství v léno rytířům Walterovi a Rudolfovi z Ramberka. Od roku 1375 se stali majiteli hradu rytíři Frankengrünerové. Za husitských válek získali hrad Šlikové, ale posléze jej prodal Albrecht Šlik Nikolajovi Gummerauerovi. Tento rod pak vlastnil hrad téměř sto let. Pro odboj proti českému králi v roce 1452 vypálilo hrad vojsko Jiřího z Poděbrad. Roku 1522 hrad opět padl do držení rodu Šliků a to, když jej vyženil Jeroným Šlik. Ten jej roku 1531 prodal Wolfovi z Vidršperka, jehož rod zde vládl až do r. 1596. Vidršperkové byli prchlívi a suroví a jejich vláda byla plná velkých a často krvavých sporů s městem Chebem i ostatními sousedy, ba mnohdy i s vlastními příbuznými. Tyto spory vyvolaly už v r. 1539 výpravu proti Vildštejnu pro neshody mezi chebskými cechy a Vidršperky. V krvavé bitce pod hradem byli mistři se svými lidmi a s chebským soudním vykonavatelem zahnáni střelbou. Řada krvavých zločinů vyvolala dvě nové výpravy proti Vildštejnu (1579 a 1596). Při druhé z nich byl Kašpar Vidršperk zajat a uvězněn nejprve v Chebu a potom v Bílé věži na Pražském hradě. Byl odsouzen k pokutě 6000 Guldenů (zlatých) a ke konfiskaci majetku; tamtéž i zemřel v r. 1607. V roce 1614 koupil zadlužené panství hradu Zikmund Abrahám z Trautenberka. V majetku tohoto rodu zůstal hrad bezmála 200 let. Trautenberkové měli spory zase s poddanými, jimž ukládali nadměrné roboty, i s městem Chebem, které nechtělo trpět vaření piva ve Vildštejně. Spor vyvrcholil označením jedné z dcer z rodu Trautenberků za domnělou čarodějnici, které tímto hrozilo upálení a následné zabrání rodových majetků. Avšak dcera nebyla nikdy nalezena a tudíž ani upálena. Z tohoto období pochází ostatky nalezené zazděné na hradě. Že by se jednalo právě o její ostatky? Stavbou zámecké budovy ve slohu barokního klasicismu kolem roku 1783 přestal hrad sloužit jako šlechtické sídlo. Trautenberkové drželi panství do r. 1799, kdy hrad koupil rytíř Jan Jiří Wilhelm von Helmfeld, jehož rod vlastnil Vildštejn do roku 1884, kdy jej koupil baron Engerhardt Wolkenstein-Trosburg. V roce 1818 městečko Vildštejn (Skalná) vyhořelo a požárem byly postiženy zámecká i hradní budova. Asi ve čtyřicátých letech 19. století nechali Wilhelmové adaptovat hrad na sladovnu pivovaru. Když byl na Vildštejně roku 1850 založen okresní soud, pronajmul rytíř Osvald Wilhelm z Helmfeldu soudu kromě zámku i budovu hradu a sladovna tím byla záhy zrušena. Koncem první světové války koupil hrad Fridrich Adam Geipel. V roce 1945 mu hrad i zámek zkonfiskoval stát. V roce 1950 byl zrušen okresní soud, zámek byl osídlen rumunskými reemigranty, kteří spálili všechny dřevěné části a oba objekty zcela zdevastovali. Od roku 1951 byl objekt v majetku státních statků a posléze města Skalná. Hrad i zámek byl totálně zdevastován a s následnou úplnou absencí údržby téměř zničen. V osmdesátých letech objevil ruiny hradu pan Zdeněk Buchtele, dal dohromady partu nadšenců a s finanční podporou státu se mu podařilo chátrání hradu zastavit. Na zámeckou budovu bylo dokonce v osmdesátých letech vydáno demoliční rozhodnutí a budova byla vymazána z katastru nemovitostí. V roce

1999 koupil hrad a zbytky zámku pan Miroslav Pumr. Za dva roky intenzivní obnovy byl hrad otevřen pro veřejnost. Zakladatelé tohoto hradu rod Nothaftů jej za toto úsilí nechali povýšit do šlechtického stavu s právem užívat titul rytíř. Hradní budova je dnes celá zrekonstruována. Je v ní muzeum hradu, středověká hodovna, královský sál, obřadní síň a muzeum hasičské techniky. Zámecká novější budova dnes nabízí prohlídku středověké kovárny, vězení i muzeum vězeňství na Vildštejně. Její rekonstrukce dále pokračují.

Poslední zastávkou na naší cestě na Chebsko byl samotný Cheb - hlavně jeho hrad. Chebský hrad je jedinečnou ukázkou falce na našem území s unikátní dvojitou kaplí. Románská falc vznikla před koncem 12. století rozšířením a přestavěním staršího kamenného hradu na akropoli slovanského hradiště. Římský císař Friedrich I. Barbarossa ji začal budovat v roce 1179. Za vlády Friedricha II. na poč. 13. stol. byla postavena jedinečná dvojitá hradní kaple sv. Erharda a Uršuly. Z barokní přestavby na citadelu se dochovaly cihlové hradby s kasematy, kde je instalována stálá výstava chebského kamnářství. Dnes jsou přístupné ještě další zachované objekty - Černá věž - postavená ze sopečného tufu a pobořený palác s unikátními pětídílnými románskými okny.

To byl tedy krátký exkurz na Chebsko. Kromě kulturních památek jsme navštívili i přírodní památku Komorní hrádek, a vzhledem k tomu, že jsme byli v Chebu právě ten den, na náměstí nás čekalo překvapení ve formě ukázky vozidel a bojové techniky jak německých armád, tak i spojenců. Bylo totiž zrovna výročí osvobození Chebu. A tak možná někdy v příštích letech, až budeme připravovat další ze zájezdů, se některý z navštívených objektů stane cílem, který navštívíme.

Prameny:

<i>Kolektiv autorů</i>	<i>Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, západní Čechy, Svoboda Praha 1985</i>
------------------------	--

Prvním dnes představovaným znakem je znak města Jindřichova Hradce. **Jindřichův Hradec** leží 50 km severovýchodovýchodně od Českých Budějovic. Na konci 12. století se okolní region dostal do majetku mocného rodu Vítkovců a kolem roku 1220 byl Jindřichem z Hradce založen nový gotický hrad – původní název byl Nový Hrad nebo Nový dům (latinsky Nova Domus, německy Neuhaus). Jméno hradu posléze převzala i osada, která vznikla v jeho okolí. Jako město je poprvé Jindřichův Hradec uváděn v písemných pramenech z roku 1293, jedná se tedy o jedno z nejstarších měst v Čechách. Město leželo na důležité obchodní cestě, která vedla z Rakouska do Prahy. Ve městě se rozvíjela všechna řemesla, nejdůležitějšími ale bylo pivovarnictví a soukenictví. Zdejší pivovar byl v 16.století největším v jižních Čechách a zrušen byl definitivně až roku 1967. A zdejší soukeníci vyváželi své zboží nejenom do mnoha českých měst, ale znali je odběratelé i v daleké cizině. Dobré časy ale pro město skončili rokem 1604, kdy rod pánů z Hradce vymřel po meči a jejich novými vlastníky se stali Slavatové z Chlumu a Košumberka. Také třicetiletá válka, která nedlouho po vymření pánů z Hradce vypukla, byla jedním z důvodů úpadku města a okolí. Koncem 17.století získali panství Černínové z Chudenic, kteří jej měli v majetku do roku 1945. Dalšími důvody úpadku byly také dva ničivé požáry, první roku 1773 a další roku 1801. Tehdy dokonce lehlo popelem více jak 300 domů. V 19.století bylo sice město centrem národního obrození, ale z důvodu krize soukenictví a také nerealizování stavby železnice byl vývoj města značně zpomalen. Roku 1887 byla konečně do Jindřichova Hradce přivedena železnice, tentýž rok došlo k přestavbě vodního mlýna na elektrárnu a jako druhé město v Čechách zde bylo zavedeno veřejné elektrické osvětlení. A jako první město v Rakousko-Uhersku byla elektřina zavedena také do soukromých domů. V současnosti používaný znak je výsledkem polepšení krále Vladislava II. ze dne 25. září 1483. Jeho popis je následující: „Na modrém štítě jsou dva ke středu obrácení zlatí korunovaní vztyčení dvouocasí lvi s červenými jazyky, držící předními tlapami ve středu štítu umístěnou zlatou pětilistou růží s červeným středem. Nad růží je rovněž zlaté písmeno W pod korunou.“

Druhou dnes představovanou obcí je obec **Kájov**. Obec Kájov leží asi 5 km západně od Českého Krumlova, na břehu říčky Polečnice v nadmořské výšce 540 metrů. Kájov pod sebou sdružuje celkem devět sídelních celků, kromě samotného Kájova ještě Kladenské Rovné, Kladné, Křenov, Lazec, Mezipotočí, Novosedly, Přelštice a Staré Dobrkovice. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1263, konkrétně ze zakládací listiny kláštera ve Zlaté Koruně, podle které daroval král Přemysl Otakar I. nově vzniklému klášteru mimo jiné i poplužní dvůr v Kájově. Kájov byl v minulosti velice známým poutním místem, kde stál komplex církevních budov tvořených kostelem, kostelíkem Zesnutí Panny Marie, farou a hospicem. Nejstarší stavbou celého komplexu je kostelík Zesnutí Panny Marie, který pochází z druhé poloviny 13.století. Tento objekt je vrcholným dílem jihočeské pozdní gotiky. Zatím co Kájov byl v majetku kláštera, Kladenské Rovné bylo v roce 1346 v majetku malého vladyckého rodu pánů z Rovného a právě v tom roce daroval kostelu v Kájově mlýn se všemi pozemky v Mezipotočí. Ale byla i léta, kdy obyvatelé Kájova strádali. V 15.století byl Kájov dvakrát vypálen, jednou od Boletických, podruhé vojsky podobojí. Tehdy vyhořela i fara a škola. Další pohromou pro kájovské bylo řádění pasovských žoldáků v roce 1611, kteří veškeré obyvatelstvo vyvražдили. To umožnilo nastěhování německých kolonistů do prázdné vsi. V roce 1785 byl zrušen příkazem císaře Josefa II. zlatokorunský klášter, což bylo pro kájovské také špatné - ztratili totiž mocného ochránce, a také byly zakázány pouti. V roce 1788 bylo nařízeno zřídit v hostinci byt pro učitele a dvě učebny. Také 19.století přineslo kájovským několik ran, hned v roce 1809, za napoleonských válek, bylo z kostela odvezeno velké množství zlatých předmětů, podle kroniky prý více než 64 hřiven. Od roku 1822 se rozšiřovala škola, byl přijat druhý učitel, zřídila se tělocvična z hostince a v roce 1888 byla

postavena nová školní budova. V tomto století byl zvelebován i kostel, kam byla pořízena křížová cesta, a v roce 1886 malovaná okna v kostele. V roce 1892 byla otevřena železniční trať z Českých Budějovic do Želnavy. Po vzniku republiky vznikla obec Kladné (v Kájově v té době bylo pouze 7 domů a 43 obyvatel) a v Kladném více jak 1000 obyvatel. Změna názvu na Kájov proběhla teprve v roce 1964. Znak a vlajka, jejíž návrh pro obec vypracoval heraldik Miroslav Pavlů byla udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 65 dne 17.2.2006. Jejich popis je následující: "Dělený štít, v horním modrém poli zlatá, červeně vyložená liliová koruna se dvěma perlami, zdobená červenými a modrými kameny, dolní pole červeno-stříbrně polceno, vpravo kosmá stříbrná sekera - širočina se zlatým topůrkem, vlevo červená růže se zlatým semeníkem a zelenými kališními lístky", vlajka, která ze znaku vychází má popis: "List tvoří dva vodorovné pruhy, modrý a červený, a bílý vlající klín s vrcholem ve středu listu. V modrém pruhu žlutá, červeně vyložená liliová koruna se dvěma perlami, zdobená červenými a modrými kameny. V červeném pruhu kosmo stříbrná sekera ☞ širočina se žlutým topůrkem. V klínu červená růže se žlutým semeníkem a zelenými kališními lístky".

Obec **Omlenice** je druhou dnes představovanou obcí z okresu Český Krumlov. Nachází se v šumavském podhůří ve vzdálenosti asi 5 km západně od města Kaplice, na dvou širokých náhorních rovinách rozdělených souvislými lesními porosty. Obec Omlenice je tvořena sídelními celky Omlenice, Horšov, Omlenička, Blažkov, Podolí, Milíkov, Velký Stradov, Malý Stradov, Vyněžda, Krakovice, Vracov, Chudějov, Bočkov, a Michničky. První písemná zmínka o některé ze sídelních celků obce pochází z roku 1312 a vztahuje se k Vracovu, kde ve tvrzi sídlil vladka z Vracova, tehdy purkrabí hradu Pořešína, který stojí severovýchodním směrem od obce ve vzdálenosti asi 9 km. Ke hradu Pořešínu patřily také sídelní celky Omlenička a Stradov, které jsou shodně uváděny již v roce 1358. V obou sídelních celcích stávaly tvrže, které časem zanikly. Nakonec se sídlo panství soustředilo v Omleničce, kde byl v roce 1727 na místě již zmíněné tvrže postaven nový barokní zámek. Během 17.století byla objevena léčivá schopnost pramene, který vyvěral nedaleko obce, kterou využil tehdejší majitel Omleničky, Jan Bedřich z Weidlingenu a zřídil zde v roce 1656 malý lázeňský dům. Pozdější majitel Jan Antonín Nütz tento dům rozšířil a později nechal postavit kapli. Lázně byly oblíbené obyvateli jižních Čech, ale i Rakouska. Ve druhé polovině 19.století již nesloužil pramen k léčbě, ale lázně byly využívány i nadále jako klimatické. Roku 1778 koupil Omleničku s panstvím, které k ní náleželo od Marie Dominiky z Türrheimu vyšebrodský klášter. Nedaleko obce se nachází památník, hromadný hrob válečných obětí transportu politických vězňů z koncentračního tábora v polské Osvětimi do rakouského Mauthausenu. Ve společném hrobě v Omlenicích spočívají ostatky 63 obětí transportu - převážně Belgické, Holandské, Polské a Francouzské národnosti. Znak a vlajka byla udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 75 dne 15.4.2010. Jejich popis je následující: " V zeleném štítě pod stříbrnou vlnitou hlavou s pěti modrými hvězdami vztyčený šíp mezi býčími rohy, obojí stříbrné", vlajka, která ze znaku vychází má popis: "List tvoří dva vodorovné pruhy, v poměru 3 : 7, bílý a zvlněný zelený se třemi vrcholy a dvěma prohlubněmi. Uprostřed bílého pruhu pět modrých šesticípých hvězd vedle sebe. V zeleném pruhu mezi býčími rohy šíp hrotem k hornímu okraji listu, obojí bílé".

Poslední dnes představovaná obec leží také v okrese Český Krumlov. Je jí obec **Besednice**. Obec Besednice se rozkládá asi dvacet kilometrů východně od Českého Krumlova a osm kilometrů severovýchodně od města Kaplice, na severním úpatí Soběnovské vrchoviny, lidově zvané "Slepičích hor" v nadmořské výšce 575 metrů. Nejvyšší vrchol Slepičích hor se nazývá Kohout a mimo jiné se stal i součástí znaku obce. První písemné doklady o existenci obce pocházejí již ze 14.století. Tehdy patřila Besednice do majetku, který byl spravován pány z Velešína a centrem panství byl hrad stojící nedaleko Velešína. V roce 1387 změnila Besednice své majitele, těmi se staly Rožmberkové, kteří obec darovaly spolu s okolními pozemky farnímu kostelu sv.Víta v Českém Krumlově. Od té doby patřila Besednice a její

okolí krumlovské prelatury až do roku 1848, ale i později vlastnila církev mnoho okolních lesů a polností. V minulosti byla obec významná svou těžbou a zpracováním žuly a těžbou cihlářské hlíny i kvalitními cihlářskými výrobky. Náves Besednice zdobí několik štítových statků s průčelími propojenými průběžnou profilovanou římsou ve stylu selského baroka a kaplička se sochou svatého Jana Nepomuckého. Významnou památkou je barokní kostel svatého Prokopa z roku 1738. Nedaleko Besednice se nachází přírodní památka "Besednické vltavíny". Jedná se o tradičně zemědělsky využívanou krajinu lesů, luk a pastvin a drobných hospodářských statků, kde se v podloží nacházejí Vltavíny - polodrahokamů, které podle vědců vznikly někdy před asi 15 miliony let při dopadu meteoritů v Bavorsku. Znak a vlajka byla udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 74 dne 28.11.2000. Jejich popis je následující: " Ve stříbrném štítě na zeleném vrchu vykračující černý kohout s červenou zbrojí", vlajka, která ze znaku vychází má popis: " Bílý list se zeleným klínem na dolním okraji listu. Na jeho vrcholu, sahajícím do jedné třetiny šířky listu, černý vykračující kohout s červenou zbrojí".

Prameny:

<i>Jiří Čarek</i>	<i>Městské znaky v českých zemích, Academia Praha 1985</i>
	www.obce-mesta.info/
	www.omlenice.cz/
	www.besednice.cz/
	www.kajov.eu/

Květnový výlet za kulturními památkami byl tak trochu zvláštní a pro mne dvojnásob zajímavý. Při studiu podkladů jsem se totiž dozvěděl jednu zajímavou informaci. První zastávka na naší cestě byla totiž naplánována na zámek Líšno, jehož posledním majitelem, samozřejmě pokud nepočítáme vlastnictví státu po roce 1945, byl rod českého průmyslníka Čenka Daňka.

Počasí bohužel nebylo nic moc. Při první zastávce dokonce vytrvale přšelo, ale nás to nezastavilo a zámek jsme si šli prohlédnout. Nynější zámek stojí na místě, kde původně stávat hrad Léštno. Hrad založil na místě chráněném rybníky a bažinami Beneš z Dubé kolem roku 1367. Jeho syn Václav z Dubé doprovázel mistra Jana Husa při jeho cestě do Kostnice. Až do roku 1443, kdy je majitelem Jan ze Smilkova, nejsou osudy Líšna známi. V polovině 15. století se hrad dostává do majetku Zdeňka Konopišťského ze Šternberka, stoupenecem Jiřího z Poděbrad. Po zrušení tzv. kompaktát, která Čechům zaručovala přijímání pod obojí přechází roku 1465 na stranu jeho nepřátel a stává se vůdcem Zelenohorské jednoty. Následkem toho byly roku 1467 všechny jeho hrady – Líšno, Konopiště a Český Šternberk oblehnuty královským vojskem. Hrad Líšno byl dobit a Jiří z Poděbrad ustanovil novým pánem hradu jednoho ze svých synů, Hynka z Münsterberka. Roku 1478 vrací nový panovník Vladislav Jagellonský hrad Petrovi ze Šternberka, který začal hrad opravovat. Zemřel roku 1514 a opravy dokončil až jeho syn Jan. Mužská linie tohoto rodu má hrad v majetku až do roku 1589, kdy panství přebírá dcera Otakara ze Šternberka Dorota. Dorota byla třikrát provdána, za Václava Smiřického ze Smiřic, za Maxmiliána Trčku z Lípy a za Kryštofa z Fürstenberka. Nicméně hrad stále zůstal v rodu Šternberků. Když Dorota roku 1633 umírá, majetek dědí její děti z předchozích manželství, dva synové a dvě dcery. Jedna z těchto dcer Anna Albertina se provdala za podmaršála valdštejnových vojsk Kristiána z Illova a začala se se svými sourozenci o tento majetek soudit. Zatím byl její muž roku 1634 společně s Valdštejnem v Chebu zavražděn a ona se ještě dvakrát vdává za Jana Pavla z Briamontu a Šebestiána z Říčan. Soudní spor nakonec Anna vyhrává a Líšno bylo přiřčeno její dceři z prvního manželství Dorotě z Illova. V období třicetileté války celé panství velmi zpustlo a při jeho dělení v roce 1667 Líšno získává syn Anny Albertiny z třetího manželství Petr Vilém z Říčan.

Petrův syn Karel Šebestián ale Líšno roku 1712 prodává Marii Renatě ze Satzenhofenu, ta roku 1744 Lucii z Kokořova a ta roku 1781 prodává neudržovaný hrad s panstvím ve veřejné dražbě klášteru servitů v Praze u sv. Michala. Mniši o hrad nejevili zájem a tak hrad nadále chátral. Nic se nezměnilo ani roku 1800, kdy panství kupuje Jakub Wimmer a ani v roce 1805, kdy zde sedí hrabata z Pourtalesu. K obratu dochází až roku 1872, kdy hrad kupuje pražský průmyslník Čeněk Daněk, který hrad nechává v letech 1873 – 1884 od základů

přestavěl na přepychový zámek v romantickém stylu. Objekt má dnes tři křídla, která uzavírají nepříliš velké nádvoří zámku, které je ohraničeno hradbami mezi dvěma křídly. Věž přiléhající k zámku byla přestavbou zvýšena a opatřena sedlovou střechou. Zámecký park má jedinečný *genius loci*, je zde několik pavilónků, bazén, podzámecký rybník. Roku 1945 byl zámek rodině Daňků zabaven a byl převeden do vlastnictví státu. V současné době je zámek prázdný a opět chátrá.

Po prohlídce zámku a parku za stálého deště jsme se přesunuli ještě k jedné památce nedaleko Líšna. Jednalo se o hrobku Čenka Daňka. Po prohlídce místa posledního odpočinku

tohoto velice zajímavého příslušníka našeho národa jsme opět nastoupili do autobusu a přesunuli se k další zastávce, kterou byl nový zámek v Jemništi.

V Jemništi existují zámky dva, původní starý zámek a nový zámek. Ten starý zámek je přímo ve vsi, ale to cíl našeho zájezdu nebyl a ani jsme neměli možnost jej vidět, protože naše cesta končila u zámku nového. Roku 1717 kupuje panství Jemniště od pánů z Říčan hrabě František Adam z Trauttmansdorffu. Ten nechává kolem roku 1724 nedaleko starého zámku vystavět nové reprezentativní sídlo a starý zámek přenechává panským úředníkům. Stavby se ujímá český architekt František Maxmilián Kaňka. Stavba rychle postupuje a již v roce 1725 je hotova. Roku 1754 zámek zcela vyhoří. Hrabě Trauttmansdorff jej nechává kompletně opravit a nově vybavit. Hrabě umírá bezdětný a tak panství přechází na jeho příbuzného Josefa Václava

Trauttmansdorffa. Ten umírá roku 1769 a majitelkou Jemniště se tak stala vdova Gabriela, rozená Czerninová z Chudenic, která se roku 1773 provdala za nejvyššího purkrabího Českého království hraběte Jindřicha Františka Rottenhana, který v nedalekých Postupicích založil přádelnu s manufakturou a Jemniště se tak stalo za jeho vlády důležitým střediskem bavlnářského průmyslu v Čechách. Roku 1809 umírá, jako poslední mužský člen rodové linie. Zanechal po sobě dvě dcery, Isabelu a Gabrielu. Jemniště nejprve vlastní Isabela provdaná za hraběte Jana Nepomuka Chotka z Chotkova a Vojníva a pak v letech 1829 - 1836 Gabriela provdaná za Jiřího Buquoye. Buquoyové zde sedí do roku 1836. Následně panství kupuje hrabě Verand Alfred Windischgratz, který jej roku 1868 prodává Zdeňkovi ze Šternberka. Tento rod vlastní Jemniště až do roku 1943. Po roce 1945 byl zámek zkonfiskován státem, ale v roce 1995 byl opět vrácen rodu Šternberků. Součástí zámku je i zámecký park, který začíná vznikat od roku 1725, kdy zámek vlastní František Adam z Trauttmansdorffu. Autorem návrhu byl taktéž architekt František Maxmilián Kaňka. Z počátku se jednalo o francouzskou zahradu s pravidelnými tvary, která ale doznala poměrně velkých změn v sedmdesátých a osmdesátých letech 18. století za hraběte Jindřicha Rottenhana a jeho manželky Gabriely, rozené Černinové z Chudenic. Tehdy byla francouzská zahrada rozšířena o anglický krajinářský park, jehož součástí jsou tři rybníky, mnoho cizokrajných dřevin, starobylá kaplička, která je opět od roku 2008 osazena soškou Panny Marie, ale i třeba malá zoo. Ozdobou parku jsou třeba i překrásní bílí pávi. Po roce 1995, kdy byl zámek vrácen rodině

Šternberků se stav této památky i parku výrazně zlepšil a dnes je opět jednou z nejvyhledávanějších památek benešovska.

Při návštěvě už sice nepršelo, nicméně kromě nádvoří s množstvím květin, budovu zámku z jedné strany a zavřených dveří parku jsme zde víc neviděli. Ačkoliv při mé první návštěvě byly dveře parku otevřené a park jsem si mohl volně prohlédnout, tentokrát byl park uzamčen a vstup byl možný pouze po zaplacení neúměrně vysokého vstupného. To samé je možno říct i o vstupném do zámku, což bylo pro nás impulzem k tomu, pohnout se k dalšímu cíli. a tím byl hrad Český Šternberk.

Předek rodu, Zdeslav z Divišova, založil hrad v roce 1240 a pojmenoval jej podle tehdejší módy německy - Sternberg. Jméno, které přijali za své členové starého českého rodu, vyjadřovalo erbovní znamení rodu - hvězdu. Šternberská hvězda zdobí též znak blízkého Divišova, spojeného prý za časů Jana Žižky se šternberským hradem dlouhou podzemní chodbou. Podle místních pověstí se chodbě říkalo Čertova pec, protože prý čert, vypuzený sv. Prokopem z údolí Sázavy, si zde pekl brambory. Jižní předsunutá bašta hradu Český Šternberk – takzvaná „hladomorna“, je součástí důmyslného opevňovacího systému, který byl vybudován na přelomu 15. a 16. století nejvyšším zemským sudím Petrem Holickým ze Sternberka a dokončen jeho synem Janem. Rozvoj nových, účinných palných zbraní koncem 14. století, především dělostřelstva, jímž byla vyzbrojována středověká vojska, znamenala nenadálé ohrožení obranyschopnosti hradů, jichž někdejší stavebníci počátkem 13. století dalekonosné palné zbraně neznali. Tato modernizace bojové techniky se stala osudnou i šternberskému hradu roku 1467, kdy vojska krále Jiřího z Poděbrad oblehla sídlo vzpurného Zdeňka Konopišského ze Sternberka. Hrad byl tehdy dobyt, snad pro nedostatek vody a potravin, především pak velmi účinnou dělostřeleckou palbou dobyvatelů, nasměrovanou z jihu s výše situovaného palebného postavení, odkud byl hrad nejzranitelnější. Bylo proto nezbytně nutné toto místo ohrožení pojmout do širě koncipovaného obranného

systému a tomu nejlépe vyhovovala výstavby předsunuté bašty. Byla umístěna na strategicky významném nejvyšším bodě táhlého, skalnatého hřebenu, přetáhnutého na jihu širokým, uměle vyhloubeným příkopem. Vznikla tu mohutná centrální věž, která je tvarována k jihu svěřujícím ostrým břitem, uzpůsobeným k srážení nepřátelských střel do stran. Prostor v patře věže, přístupný po točitém schodišti, vykazuje důmyslnou dispozici střílen, určených k palbě lehkých děl. Čtvercový otvor v podlaze ústí do vysokého, temného přízemí, které sloužilo jako prachárna a zásobárna posádky věže. Dnešní přízemní vchod byl prolomen až v 19. století. Prostor kolem hlavní věže je chráněn masivní obvodovou hradbou podkovitého tvaru se střílnami, z jejíž čelní části se zachovala jen torza. Tato bašta je jedním z nejlépe dochovaných objektů pozdně gotického fortifikačního stavitelství a svým významem v genezi středoevropských opevňovacích staveb 15. století přesahuje rámec Čech. Od roku 1992 je hrad v restituci opět vrácen Zdeňku Sternbergovi.

Na Šternberku nás v tomto případě zajímala hlavně jižní předsunutá bašta, kterou jsme si prohlédli, dokonce jsme se byli podívat i nahore na vyhlídce, bohužel z vrcholu věže v tom nepříliš kvalitním počasí moc vidět nebylo, a to byl pro nás impulz k další cestě. A cílem této části cesty bylo městečko Rataje nad Sázavou a v něm stojící zbytky hradu Pirkštejna a zámek.

Hrad Pirkštejn byl založen pravděpodobně Jindřichem z Lipé v první polovině 14. století; první přímá zmínka o něm je u příležitosti dělení rodového majetku roku 1346. Čeněk z Lipé postoupil v polovině šedesátých let 14. století hrad spřízněnému rodu, který se pak po Pirkenštejně psal: konkrétně Ješkovi Ptáčkovi z Pirkenštejna. Stalo se tak nejpozději roku 1366, kdy se Ješek uvádí jako majitel Ratají; je pravděpodobné, že Ješek přenesl jméno rodového sídla – hradu Sloupu (Pirkenštejna) na Českolipsku – na hrad ratajský. Slavným příslušníkem rodu byl Hynce Ptáček z Pirkenštejna, čelný představitel panské jednoty na sklonku husitských válek, účastník bitvy u Lipan r. 1434 a vůdce císařských vojsk obléhajících hrad Sion Jana Roháče z Dubé r. 1437. Po smrti krále Zikmunda v témž roce

patřil k nejvýznamnějším českým politikům a roku 1440 se stal představitelem východočeského landfrídu. Zemřel r. 1444 na hradě Pirkštejně a byl pohřben v ratajském kostele. V roce 1447 Pirkštejn vyhořel, ale byl opraven. Dcera Hynka Ptáčka Žofie se roku 1463 provdala za Viktorina, syna českého krále Jiřího z Poděbrad, čímž se zboží dostalo do rukou pánů z Kunštátu a Poděbrad. Viktorin prodal Rataje s Pirkenštejnem roku 1487 Bohuslavovi ze Švamberka a majitelé se pak rychle střídali (páni ze Švamberka do roku 1524, Václav Robmháp ze Suché 1524 – 1528, Malešičti z Černožic od roku 1528), avšak Pirkštejn byl i nadále ústředním rezidenčním objektem. Situace se změnila po roce 1528, kdy nový majitel Ladislav Malešický z Černožic nechal renesančně přestavět druhý ratajský hrad a přenesl sem centrum panství. Pirkštejn pak již sloužil pouze hospodářským účelům a v roce 1604,

když Jan starší Čejka z Olbramovic prodával Rataje Veronice Šternberkové, se dokonce vůbec neuvádí. Za selského povstání v roce 1627 byl hrad těžce poškozen. Poslední razantní

zásah do jeho podoby učinil Václav Oktavián Kinský, který roku 1712 koupil Rataje od Jana Františka Ludvíka z Talmberka. Václav Oktavián nechal v Ratajích zřídit faru, za jejíž sídlo byl vybrán pustý hrad Pirkštejn; ten byl k tomuto účelu v letech 1713 – 1724 přestavěn. Církvi náleží objekt dodnes a není veřejnosti volně přístupný.

V roce 1528 nechává majitel dolního hradu Pirkštejna, Ladislav Malešický z Černožic renesančně přestavět horní hrad, který zde stál již v 10.století, jako pomezní tvrz zlíčského kraje a přenáší sem centrum panství. Rod Malešických držel v té době i nedaleký hrad Talmberk. Malešičtí zavedli právo a zřízení městské, právo trhové a hrdelní a zavedli městský znak. Po smrti Jana Malešického z Černožic získává Rataje a Talmberk Jan Čejka z Olbramovic, který měl za manželku dceru Jana Malešického, Magdalenu. Následně byla majitelkou panství jejich dcera Veronika, provdaná za Mikuláše Hrzána z Harasova. Pro dluhy však panství přechází na rod Šternberků a od té doby mění majitele v rychlém sledu. Od Kateřiny z Lobkovic, roku 1636, kupuje panství Bedřich z Talmberka. 1656 Vilém František z Talmberka zahájil přestavbu zámku, kterou dokončil jeho syn František Maxmilián Leopold. Talmberkům se však nevedlo příliš dobře a proto panství prodávají Václavu Oktaviánovi z Vchynic a Tetova /jméno Kinský pochází z nesprávného německého přepisu původního jména Vchynský ze Vchynic a z Tetova, což pochází od jména vesnice a tvrze nedaleko Lovosic. Toto jméno se později začalo psát Chynský a po třicetileté válce začalo být užíváno tvaru Kinský/. Roku 1719 je pánem v Ratajích a na Talmberku Štěpán Vilém Křenský z Vchynic, až nakonec panství roku 1764 kupuje Marie Terezie Anna Felicitas Savojská a Karignanská, rozená z Lichtenštejna. Rod Lichtenštejnů drží panství až do roku 1919, kdy byl zámek znárodněn. V roce 1933 jej kupuje obec a umisťuje zde obecní úřad, četnickou stanici a školu.

V tomto případě jsme ale měli zase štěstí. Zrovna v době, kdy jsme v Ratajích byli konalo se zde dřevosochařské sympozium a kromě toho i řemeslný trh s dřevěnými dárky. Příjemné zpestření po neúspěchu v Jemništi. Všem se nám moc líbilo. Po krátké prohlídce města, zámku a hlavně dřevěných výtvarů jsme pokračovali dále. A navíc jsme při cestě ke věži hradu Pirkštejna v jedné ze zahrádek objevili naprosto božský štěně. Na první pohled to byl čistokrevný ořech, ale prostě nádhernej. Dalším naším cílem byla zřícenina hradu Talmberka.

Hrad Talmberk pravděpodobně založil Hroznata z Úžic z moravského rodu Kouniců. V 1.1284-1286 byl purkrabím Pražského hradu a za služby prokazované králi Václavovi II. dostal území severně od řeky Sázavy kolem Úžic. Po Úžicích se psal poprvé v r. 1284, což znamená, že tehdy ještě hrad Talmberk jako centrum Hroznatových majetků na Sázavě neexistoval. Poprvé je existence hradu nepřímo doložena v r. 1297, kdy se připomíná Vilém z Talmberka,, snad syn Hroznatův. V r. 1312 se psal po Talmberku

Amošt, prokazatelně Hroznatův syn, který brzy po r. 1312 získal Černčice a Kácov a stal se předkem rodu Černčických z Kácova. V 1. 1316 a 1336 se na Talmberku připomínají potomci zemřelého Viléma, bratři Diviš a Nezamysl z Talmberka. Diviš žil ještě v r. 1353. V

1. 1357-1374 náležel hrad Ješkovi z Talmberka a v letech 1357-1382 Vilémovi z Talmberka. V r. 1390 byl majitelem hradu Diviš z Talmberka. 1390 - v tomto roce se hradu protiprávně zmocnil Havel Medek z Valdeka a Divíše uvěznil. Teprve v r. 1397 na základě rozhodnutí zemského soudu Divíše propustil a hrad Talmberk mu vrátil. Po Divišovi z Talmberka († 1415) patřil hrad Oldřichovi z Talmberka (v r. 1417) a Hynkovi z Talmberka (v r. 1437). Určit přesné příbuzenské vztahy mezi uvedenými majiteli hradu nelze. Další zpráva o Talmberku je z r. 1473, kdy náležel Bedřichovi Očedělic. V r. 1487 patřil hrad Bedřichovi ze Šumburka a Talmberka, který v r. 1488 jednal o jeho prodeji majiteli sousedního ratajského panství Bohuslavovi ze Švamberka. K uzavření smlouvy ale nedošlo. Potom veškeré zprávy o Talmberku mizí, až v r. 1533 se připomíná jako příslušenství českého panství, které vlastnil Michal Slavata z Chlumu. Ale to byl již pustý. Od té doby byl hrad Talmberk ponechán svému osudu, obyvatelé podhradní vsi z něho rozebírali kámen na stavby a postupně, zvláště v průběhu 18. a 19. století, začali stavět svá obydlí i v hradním areálu. K poslednímu velkému zásahu, kterým Talmberk nabyl dnešního vzhledu, došlo v r. 1933. Tehdy se zřítla část hradní věže a s ohledem na bezpečnost domků pod hradem byla stržena její další část až do úrovně podlaží prvního patra. Zbytek byl konzervován stejně jako přilehlá hradba s branou. Do přízemí věže byl prolomen nový vchod s betonovým překladem. Betonovou deskou byla překryta i zříceniny zmíněného objektu západně od brány. Z bezpečnostních důvodů byla tehdy stržena i nádvoří strana zbytků paláce.

Při své druhé návštěvě Talmberku jsem se konečně taky dostal dál než jenom k plotu soukromé zahrady. Tentokrát jsme se na výstup ke hradu vydali z druhé strany ostrohu a nakonec, po troše bloudění jsme doputovali až přímo k pozůstatkům věže a hradeb. Moc místa kolem sice bohužel moc nebylo, ale návštěva určitě stála za to. Po prohlídce jsme opět nastoupili do autobusu a vydali se k poslední zastávce, kterou byl klášter v Sázavě.

Vznik kláštera je spojen s křesťanským poustevníkem Prokopem, pozdějším českým světcem. Na počátku 11. století se tento vzdělaný slovanský kněz rozhodl usadit právě zde, aby se po vzorů pouštních otců v duchovní pustině pohanského světa utkával se zlem. Svým příkladem brzy kolem sebe shromáždil jemu podobně smýšlející muže.

Vznikla poustevnická osada, jejímiž členové byli i Prokopovi příbuzní - synovec Vít a syn Jimram. Denním chlebem jim byla modlitba, odříkání, půst a fyzická práce. Ve 30. letech 11. století se s Prokopem podle legendy setkává přemyslovský kníže Oldřich, následně jeho syn Břetislav I. a poustevnická kolonie přechází do vyššího stupně organizovanosti - stává se slovanským benediktinským klášteřem a Prokop prvním opatem.

To byla poslední zastávka a nás čekala už jenom cesta domů, kterou jsem "účastníkům zájezdu" zpestřil četbou pověstí ze středních Čech.

Prameny:

	Webové stránky jednotlivých objektů
--	-------------------------------------

Součástí výstavy „Ryby a lidé“, kterou uspořádalo Jihočeské muzeum na tvrzi Žumberku byly i další doprovodné akce, mezi kterými byla letos v červenci i přednáška s názvem Ryby ve znacích českých šlechtických rodů. Při přípravě přednášky jsem její téma tak trochu rozšířil a zaměřil ji na erbovní pověsti českých šlechtických rodů s těmito figurami ve znaku. Seznamte se tedy prosím s důvody, které vedly k tomu, aby se voda, vodní živočichové a rostliny dostaly do erbovních znamení.

V některých případech to vychází přímo ze jména rodu – jedná se tedy o erby „mluvící“ – například u Kapra z Kaprštejna se asi těžko můžeme splést – skutečně měl ve svém erbu kapra. Také u vladků z Vokounštejna je zřejmé, jaké znamení měli na svém štítě – určitě to byl okoun. To jsou tedy erby „mluvící“. Dalším důvodem, proč se ryby, a v tomto případě dokonce dvě – jednak kapr a také štika – dostaly do erbu Jakuba Krčina z Jelčan a Sedlčan je také více než zřejmé – jednalo se o významného stavitele rybníků a proto při polepšení jeho erbu byly použity tyto dvě ryby. Tento polepšený erb byl udělen roku 1586 císařem Rudolfem II. Jak se ale dostala voda, ryby, rak, lekníny, labuť, husa nebo čáp do znaků dalších šlechtických rodů království Českého?

Dovolte mi, abych Vás na chvíli zavedl do světa bájí a pověstí. A proč právě do tohoto světa, když si máme povídat o erbech českých rodů se znamením, vztahujícím se k vodě? Protože právě pověsti jsou jedním ze zdrojů, z nichž se dozvídáme důvody udělení určité erbovní figury. A protože se tyto pověsti týkají znamení na štítech šlechtických rodů – tedy erbech, tak se těmito pověstem říká pověsti erbovní.

Hlavním důvodem, proč tyto erbovní pověsti vznikly, byla potřeba šlechtice ukázat na starobylost svého rodu, a tedy i svého erbu. Čím starobylější rod, tím větší vážnost. Problém byl v tom, jakým způsobem toho dosáhnout. V mnoha případech se jednalo o rody, jejichž historické prameny a ani archivní prameny příliš daleko do minulosti nesahaly. V tomto případě nezbylo nic jiného, než si vymyslet pověst, která by rod posunula někam do dávné minulosti. Ale v některých případech se skutečně jedná o starobylé rody a pověsti, které se k nim vztahují mají určitý základ v historických událostech z dějin naší vlasti.

Existují určité historické prameny, kde jsou tyto erbovní pověsti zaznamenány. Jsou to historické spisy zvané kroniky, asi nejznámějšími z nich jsou dvě kroniky, o kterých jste se učili v hodinách dějepisu, ale i literatury - Kosmova a Dalimilova kronika. A dále jsou to potom spisy, které vznikly mnohem později, většinou až v 16. a 17. století, kdy byly zaznamenány například v Kronice České Václava Hájka z Libočan, nebo v dílech Bartoloměje Paprockého z Glogol a to je autor, který nás v této souvislosti zajímá. Jedná se o příslušníka polského šlechtického rodu, který k nám emigroval v poslední čtvrtině 16. století. Napsal několik knih již za svého působení v Polsku (Gniazdo cnoty, nebo Herby rycerstwa polskiego). V Čechách v psaní knih pokračoval a pro nás jsou důležitá jeho tři díla. Ta díla se jmenují Diadochus, Zrcadlo slavného markrabství Moravského a Štambuch Slezský. Vydejme se tedy do světa starodávných bájí a pověstí, vysvětlujících důvody, proč šlechtické rody získaly některé z těchto „vodních“ znamení.

Mezi starobylé rody, jejichž historií a popisem jejich erbovní pověsti se Bartoloměj Paprocký zabýval patří například rod Pětipeských z Chýš. V jejich erbu najdete vlnitý modrý pruh na stříbrném štítě. A jak zní jejich pověst?

„Před mnoha sty lety rod tento v Čechách byl vzácný z kteréhož pocházející Střížkové slauli ale k největší slávě vyzdvížen v Mediolánu (Milán) léta 1159. Skrz hrdinství Odolena z Chýš, syna Tříškova, který našel brod, vojsko České s Bernartem, synem Soběslava z Hodějova přes řeku tekoucí Abdua (Ada) převedl proti Mediolánským. Pročež císař Fridrich zvítězil nad nimi. Odolena a jiné rytíře netoliko dary hojnými daroval, ale témuž změnil i erb,

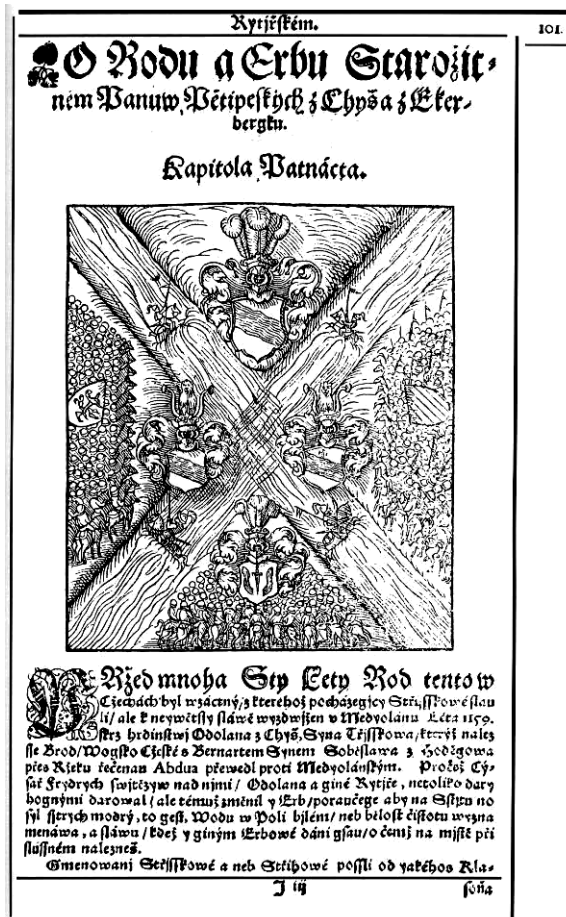
poroučuje aby na štítu nosil strych modrý, tj. vodu v poli bílém, neb bělost čistotu vyznamenává a slávu, kdež i jiným erbové dáni jsou o čemž na místě příslušném nalezneš.“

Již bylo zmíněno jméno dalšího českého šlechtického rodu, který se rovněž vyznamenal v bojích při dobývání města Milána v roce 1159 – Hodějovských z Hodějova. A o tomto rodu píše Paprocký jak v Diadochu, tak v Zrcadle takto:

Dávnost a starožitnost rodu tohoto žádný z historiků vyzvěděti nemůže kterýž konečně nejného národu jednom Slovanského jehožto ctnosti všeliké od dávného času v tomto království až posavad při přítomných zřetelné a jasné jsou. Píše Hájek v létu 1159 o Bernartovi z Hodějova, synu Soběslava, kterak on s Odolenem z Chyše všemu vojsku brod přes řeku Abdua vynalezl a nepřátelům císaře Frydricha hrdinsky odepřel kteříž na druhé straně řeky Čechům se přepravovati zbraňovali, jakž i nahoře oznámeno a tu císař Frydrych poručil Bernartovi nositi v štítu zlatýho kapra na věčnou památku hrdinských skutků, kterýchž dokazoval před očima jeho. Dalším rodem, který se vyznamenal a na základě tohoto hrdinského skutku získal slávu a erb byly rody Zejdliců ze Šenfeldu a Bechyňů z Lažan – oba rody mají údajně stejného předka. Co píše Paprocký o tomto rodu v Diadochu?

„Někdy ještě za pohanského bludu válečný národ Slovanský, když táhli proti úhlavnímu nepříteli přitrefilo se z příhody že jsou přitáhly k veliké vodě s pánem neb králem svým přes kterou přejíti těžko bylo koňům i lidem a pro neznámost vody i nebezpečno. Hejtmané vojska hojnou náhradu připovídali jestliže kdo nalezen byl který by průchod vyhledati mohl a hle vystoupili jsou tři bratři, synové otce jednoho, kteří se rozličnými místy do řeky té pustili, chtějíce sobě dobré jméno a pověst chvalitebnou zejskati. A když brod šťastně nalezen byl všichni tři za práci takovou mimo jiné slušné náhrady darování byly hojně a k tomu každý z nich znamením rytířským okrášlen na časy věčné, totiž kaprem kteréž na jeden štít složití žádali a každý netoliko jednoho rozdílně, ale tři společně v štít míti, aby jako oni z jednoho života posli a zároveň takové slávy dobývali, tak aby rovnou a jednostejnou náhradu měli, čehož jsou i užili, však potomně při turnajích bejvajíce, jiným a jiným helmem a znamením jeden od druhého se dělili.“

V tomto případě ale existuje ještě jedna erbovní pověst. Podle ní král, či kníže za dávných dob zabloudil v lesích poblíže řeky Lužnice. Když přijel k řece, chtěl se osvěžit koupelí v jejích chladivých vodách a proto vysvlékl šat a vstoupil do řeky. Při koupeli dostal se nad hlubinu a začal se topit. Nedaleko odtud zrovna pobývali tři bratři, kteří volání tonoucího uslyšeli a z řeky jej zachránili. Král se poté odebral do svého nedalekého hradu. Po čase nechal pro bratry poslat a když přišli, bohatě je za záchranu života obdaroval a poručil jim nosit v erbu tři kapry.

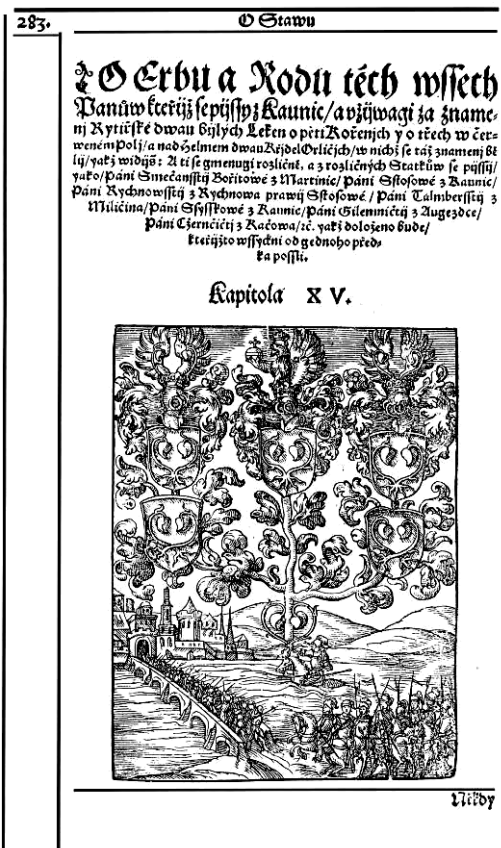
svým křikem přivolali hejtmana, který vzbouřil obránce a útočníky pochytili. Za odměnu za záchranu Říma získal erb, ve kterém byla rozkřídlená husa v modrém štítě a přízvisko „Budiš“. To jméno a erb nosí jeho potomci v Polsku dodnes. Skutečnost je podstatně jednodušší – páni z Ludanic pocházejí z Uher – z dnešního území Slovenska a v maďarštině se husa řekne lúd – proto jméno z Ludanic.

Dostáváme se k vodním rostlinám – k leknínu. Několik českých rodů nosí ve svém erbu tuto rostlinu – páni Chvalovští z Ledec, páni z Újezdce, Planští ze Žeberka, z Kounic, Talmberka, Řičan nebo Martinic. Dokonce se říká, že některé z těchto, ale i dalších rodů mají údajně totožného předka. V Diadochu popisuje například Paprocký erbovní pověst pánů z Kounic takto:

Kdysi v dávných pohanských dobách se vyznamenal předek tohoto rodu, když táhli proti nepříteli. Vojsko přitáhlo k velikým bažinám a hejtmané dumali, kudy vojsko přes tyto bažiny převézt. A tak se jeden z hejtmanů vydal s koněm tento průchod hledat. S velikým nebezpečím se mu nakonec povedlo bažinu přejít tam i zpět a ukázal tak cestu celému vojsku. Když sjel z cesty, a našel rostlinu leknínu, kterou utrl a zpět s ní k vojsku přijel. Na paměť toho činu, dostal do znaku listy tohoto leknínu. Muselo se tak stát vskutku dávno, protože potomci rodu byli již dávno hrabaty nazýváni.

A nakonec ještě něco o zjeveních nadpřirozených – ať již o mořských panách, meluzínách, ale i mořských psech, které se v erbech našich šlechtických rodů objevují. O tom z jakého důvodu se tato zvláštní stvoření v erbech některých českých rodů objevují Paprocký bohužel ani v jedné ze svých knih nepíše, proto pouze připomínka několika rodů – Collonové z Felzu, Dobříkovští z Malešova a Lukavští z Lukavice. A poslední, kdo takovéto znamení ve svém erbu nosil, byl významný veršotepec a literát, náš krajan a současník posledních Rožmberků - Šimon Lomnický z Budče. Narodil se roku 1552 v Lomnici nad Lužnicí. Protože byl nadaný a výborně zpíval, byl přijat jako stipendista do školy v Č. Krumlově a studia dokončil v Jindřichově Hradci. V roce 1573 již působil jako správce školy v Kardašově Řečici a v roce 1580 mu vychází tiskem první rozsáhlé dílo - kancionál "Písně nové...". V roce 1585 působil v Lomnici nad Lužnicí jako správce pivovaru, po smrti tchána, přichází Šimon Lomnický do Ševětína a přebírá tady Vávrův statek s formankou (zájezdní hospodou). Ševětínské období života Šimona Lomnického patří mezi ta nejšťastnější: v hostinci se zastavovala poselství, která se ubírala po linecké silnici z Vlach a ze Španělska k císaři do Prahy, tady hodovali pražští arcibiskupové Zbyněk Berka a Lambert i královská osmdesáticenná družina matky manželky císaře Matyáše, páni z Rožmberka a další. Lomnický baví své hosty a píše básně ke svatbám Petra a Viléma Rožmberka a Viléma Slavaty. Básnický spis s názvem "Kupidova střela" (1590) zaujal i císaře Rudolfa II. A ten jej povýšil do šlechtického stavu (propůjčil mu roku 1594 erb a přídomek "z Budče").

na jaře 1618 při požáru v Ševětíně přišel Lomnický o všechny majetek a později odchází do Prahy, kde žije v bídě a nemilosti a umírá v roce 1623, osamocen a zapomenut.

To bylo několik možná zajímavých informací o tomto bohužel zapomenutém básníkovi s modrou krví. Při čtení jeho vtipných glos by jste se asi divili, že jsou platné i v současnosti. Na závěr mi dovolu je jenom v krátkosti sdělit, že šlechtických rodů, v jejichž erbu se objevuje rostlina nebo živočich pocházející z vody je samozřejmě daleko víc. Pro tento článek ale byly vybrány jenom ty, ke kterým byly k dispozici v dílech Bartoloměje Paprockého z Glogol také erbovní pověsti.

75.
O Stawu

Kolo Léta Dáně
1418. poznámenáno gest w
Knihách Kapitoly Pražské je
Oleatníkum w Teplicy daro-
wal půl páty Kopy slavný Muž Bletka
Waltinowa, dal t Oleatři dvě Kopy w Pos-
stelný na Lidechrobených.
Do Kláštera S. Jana t Oleatři Swa-
těho Ríffe, Léta Dáně 1414. yatz předs
powědění Knihy wypravengi/ Slowný
Muž Erhardus z Waltinowa a na Njro-
niesz, n' yatz platdarowal.
Kakéhoby Erbu bijnali wěditi glem namohl.

O Erbu a Rodu starodawně
Lufawských z Lutawca. kteriz bijnagi zna-
meni Rytířského na tento spůsob.

800

Prameny:

Bartoloměj Paprocký	Zrcadlo slavného markrabství Moravského
Bartoloměj Paprocký	Diadochus
Jan Halada	Lexikon české šlechty

Červnový výlet byl oproti tomu květnovému opět do Středočeského kraje. Tentokrát ale trochu jižněji a také východněji. První zastavení na naší cestě za památkami bylo v Kostelci nad Černými lesy.

Počátky města sahají až do rané doby českého přemyslovského knížectví. Podle tradice zbudoval v místech dnešní zámecké kaple první hrazený kostel „castellum“ svatý Vojtěch. Kostel byl opevněn valem, aby poskytl lidem ochranu v době nebezpečí. Z tohoto místa byla také chráněna cesta z Prahy do Kouřimi. Okolí bylo silně kolonizováno v průběhu 13. století,

ale první písemná zmínka o obci, hradu a panství Černý Kostelec je až v listině z roku 1344. Jan Jindřich, vévoda korutanský a toho času zemský správce v Čechách, v ní vyslovil souhlas se smlouvou uzavřenou v roce 1325 mezi jeho otcem, králem Janem Lucemburským, a Ješkem z Náchoda. Předmětem smlouvy byla výměna královského kosteleckého hradu za hrad náchodský. Ves Černý Kostelec je jako součást panství vzpomínána v roce 1359, v roce 1489 dosáhl Jindřich ze Smržova u krále Vladislava Jagelonského povýšení Kostelce na městečko s vlastním znakem. Avšak ani tato výsada, s níž souviselo právo výročního trhu, provozování všech řemesel i vaření a prodej piva, nevylepšila Jindřichovu tíživou situaci, takže v roce 1492 musel prodat panství Slavatovi z Chlumu a Košumberka. V 16. století připadl Kostelec královské komoře a zámek se stal oblíbeným loveckým sídlem Ferdinanda I. Ten ho v roce 1558 prodal

Jaroslavu Smiřickému ze Smiřic, v roce 1623 ho získal Karel z Lichtenštejna.

Za třicetileté války bylo městečko i zámek opakovaně zničeno a proto přetrvávající hrozba ničivých vojenských nájezdů přinutila Karla Eusebia z Lichtenštejna ke zdokonalení opevnění zámku a vybudování nového opevnění města. Do dalšího vývoje města zasáhla kněžna Marie Terezie Savojská z Lichtenštejna. Za Lichtenštejnů se stal Kostelec nejvýznamnějším

barokním kulturním a uměleckým centrem Kolínska. Ve 2. pol. 18. století proslavily město jeho hrnčířské dílny, které později zásobovaly svými výrobky většinu trhů v Praze a v celých středních Čechách. Nebývalý hospodářský rozkvět města, který již v roce 1736 zahájilo propuštění jeho obyvatel z roboty a nevolnictví, vyvrcholil ve 2. polovině 19. století, kdy se Kostelec stal nejlidnatější obcí regionu a svým významem zastínil i krajské město Kouřim. Po zrušení Kouřimského kraje byl Kostelec krátce, v letech 1850–68, dokonce centrem samostatného okresu. V r. 1920 byl název Černý Kostelec změněn na dnešní název Kostelec nad Černými lesy.

Další zastávka byla spojena s kratším pochodňákem, protože objekt, ke kterému jsme se potřebovali dostat ležel kousek od parkoviště uprostřed lesů severně od Kostelce nad Černými lesy. Jednalo se o hradiště Šember.

Hrad byl vybudován na konci strmé, vysoké ostrožny nad pravým břehem říčky Šembery, na místě pravěkého opevněného halštatsko-laténskému hradiště z 5. století př. n. l. Místo bylo opevněno a osídleno i Slovy v 8. století pro svou výhodnou polohu nad obchodní cestou, která procházela podél Šembery. Šember patří k těm výjimečným stavbám, o nichž máme písemný doklad z doby ještě před jejich vznikem. V roce 1357 prodal Ješek z Náchoda, držitel Kostelce nad Černými lesy, místo vhodné pro stavbu hradu mindenskému biskupovi Dětřichovi z Portic. Tato koupě byla určena pro cisterciácký klášter v Klášterní Skalici, který hrad vybudoval a spravoval až do husitských válek. Hrad byl pojmenován Schönberg, z čehož se vyvinul dnešní počestlý název hradu i říčky. V roce 1421 hrad spolu s klášterem v Klášterní Skalici rozbořili husité a již nikdy nebyl obnoven. V roce 1542 byla lokalita zapsána do Zemských desek jako „Šemberk – zámek pustý“.

Z tohoto objektu jsme se vrátili trochu později, protože několik aktivních chodců se po turistické značce pustilo z místa hradiště dál a nebyli k zastavení. Nakonec jsme se domluvili pomocí mobilů a k autobusu dorazili v plném počtu. Z parkoviště uprostřed lesů jsme se jeli podívat na tvrz v Tuchorazi.

První zmínky o Tuchorazi pocházejí z písemných pramenů z r. 1295. Nejedná se však o tvrz, ale o rod léních majitelů vsi Tuchoraze. Opevněné sídlo v Tuchorazi začal prokazatelně budovat za vlády Václava IV. Petr z Klučova. Vybral si k tomu vyvýšené místo na skalním ostrohu nad potokem Šemberou. Poté se na Tuchorazi vystřídalo více majitelů, např. Petr Šesták z Tuchorazi, nebo novoměstský měšťan Daniel Žitavský z Koňského trhu. V jeho majetku byl pod tvrzí zbudován rybník. Po smrti Daniela Žitavského získává tvrz Mikuláš Dačický z Landštejna. Tomu dispozice malé venkovské tvrze přestává stačit, a tak se pouští do rozsáhlé stavební činnosti. Zastává u dvora významné funkce, je např. maršálkem královny Johanky, nejvyšším písařem zemských desek. Vystavěl honosný palác s mohutnou vstupní věží. Na ní umístil pamětní desku, která představbu tvrze poměrně přesně datuje. "Léta Božieho MCCCCCLXXVII tato věž dělána jest skrze náklad urozeného pána, pana Mikuláše z Landštejna, nejvyššieho písaře desk královstvie českého a dělal jest mistr Květoň. Amen". Až téměř do poloviny 16. století zůstává Tuchoraz v držení rodu Landštejnů. Dalším zajímavým majitelem Tuchorazi je Bořivoj z Donína, který se r. 1547 zúčastnil stavovského povstání, za což byl odsouzen k domácímu vězení, které si částečně odpykával i na Tuchorazi. Jeho dcery zdejší panství v r. 1571 zdědily a r. 1579 prodaly s celým zbožím Jaroslavu Smiřickému ze Smiřic k černokosteleckému panství. Od této doby ztrácí Tuchoraz rezidenční funkci a objekt poté rychle chátral.

Dost zdrcující pohled na nádhernou věž, která se zdá v celkem v pořádku, bohužel pro nikoho není přístupná, a na bortící se vedlejší hospodářské budovy v těsné blízkosti tvrze. Tady asi naše úřady tak trochu zaspaly, nebo snad není vymahatelné, pokud budovy, které stojí v těsné blízkosti veřejné cesty hrozí zřícením a tedy i možným poškozením majetku a pokud by došlo k nejhoršímu i lidského zdraví? A proto jsme raději nastoupili do autobusu a jeli k další památce. Tou měla být tvrz v Dřevčicích.

Kdy byla obec založena nevíme. Ze jména obce Dřevčice - ves lidí "Dřevcových" můžeme usoudit, že je založil nám neznámý Dřevce - zřejmě knížecí družiník. První písemný doklad k obci Dřevčice se vztahuje až k roku 1052. Někdy v průběhu 14. století, zde vzniklo vladectví s tvrzí na východním konci vsi. Z roku 1332 pochází první zmínka o majiteli, připomíná se jakýsi "Bartho (zřejmě Bartoloměj) Kokot ... in Drzewczicz" - nedochovalo se o něm nic víc než zajímavé jméno. První písemná zmínka o tvrzí pochází z roku 1364, kdy byla v majetku litomyšlského biskupa. Později se jejím majitelem stal olomoucký biskup Petr, který ji roku 1382 koupil od svého příbuzného Jindřicha. Petrovi odpůrci tvrz vzápětí násilně obsadili a až po zásahu krále Václava IV. byla navracena Petrovu nástupci biskupovi Mikulášovi, který zde roku 1397 zemřel. Tvrz poté spravovali purkrabí a od počátku 15. století se v jejím držení střídali zástavní držitelé z řad drobné šlechty, především Tluksové z Vrábí a Vrábští z Vrábí. Tvrz častým střídáním majitelů trpěla, roku 1444 se dokonce zřítíla část zdiva, biskupové se však marně snažili tvrz ze zástavy vykoupit. Sídlní funkce tvrze byla ukončena roku 1584, kdy ji Hynek Vrábský z Vrábí prodal císaři Rudolfovi II., který ji následně připojil k brandýskému panství. Po vyhoření v roce 1630 byla tvrz opravena a v první polovině 18. století byla radikálně přestavěna na sýpku.

Tak to jsme si dali. Chtěli jsme účastníkům výletu ukázat perličku, která se dochovala, ale naprosto jsme neuspěli. Z okolí objektu jsme byli dost nevybíravým způsobem doslova vyhozeni, protože v objektu údajně zrovna ten den probíhala jakási soukromá akce. V době, kdy jsme se rozhodli objekt navštívit zde bylo naprosto prázdno. Objekt je bohužel přístupný pouze z jedné strany, pokoušel jsem se před asi půl rokem o to, objekt obejít a dostat se k němu ze strany parku, či zahrady, ale po zkušenostech nedoporučuji vůbec se o to pokoušet. Z té strany je objekt pro naprosto neproniknutelnou spleť náletových dřevin nepřístupný. Tudy se k objektu tvrze rozhodně proniknout nedá. Po zkušenostech musím bohužel poradit všem, kdo snad měli v úmyslu tento objekt navštívit, aby jej raději vynechali. Chuť jsme si rozhodně spravili na dalším objektu, který jsme navštívili - na zřícenině hradu Jenštejn.

Nevelký hrad byl vystavěn na nízké pískovcové skalce na konci mělkého údolí potoka Choboty. Přírozená poloha hradu v rovinaté otevřené krajině je z hlediska případné obrany nevýhodná, hrad byl proto zbudován jako vodní, z jižní strany chráněný rybníkem, z dalších mohutným okružním příkopem vytesaným do skály, který se napouštěl vodou stahovanou z rybníků na nedalekém Vnořském potoce. Původní podoba hradu založeného ve třicátých letech 14. století byla konstrukcí bergfritového typu, reprezentující nejstarší horizont šlechtických hradů na našem území. Stavitelem hradu byl pravděpodobně dvorský sudí Jenec z Janovic, uváděný jako majitel hradu v první písemné zmínce z roku 1341. Od něj pochází i název hradu, původně „Jencenstein“ – Jencův kámen. Z nejstarší podoby stavby se zachovala spodní část věže, tvořená pravidelným kvádřikovým zdivem a k ní přiléhající břit hradby.

Roku 1368 hrad koupil Pavel z Vlašimi, notář královské komory Karla IV. Jako dědictví pak přešel na jeho syna Jana, pozdějšího pražského arcibiskupa, který již vstoupil do historie pod přídomek „z Jenštejna“. V době Jana z Jenštejna se hradu dostalo velkorysé přestavby, odrážející význam a společenskou prestiž svého majitele. Na stavebních úpravách se podíleli rovněž stavitelé a řemeslníci královské dvorské huti, s jejich přispěním vznikla i dobře zachovalá gotická kaple s křížovou klenbou, vyplňující druhé podlaží okrouhlé věže. Arcibiskupu Janovi však nebylo dopřáno si své nákladně přebudované rezidence užívat dlouho. Koncem osmdesátých let 14. století se dostal do ostrých sporů s králem Václavem IV. a skupinou jeho vlivných poradců, které měly za následek konfiskace Janova majetku, kromě jiného i hradu Jenštejna. V roce 1390 přešel hrad za nejasných okolností do držení předního králova oblíbence, podkomořího Zikmunda Hullera. V následujících desetiletích hrad často měnil majitele. Posledním šlechtickým držitelem hradu byl zeman Jan Dobřichovský z Dobřichova (1544–1583), muž divoké povahy, kterému hrad pro dluhy a pokuty propadl. Po jeho smrti zabrala majetek česká komora a byl připojen ke komornímu brandýskému panství. Od té doby hrad již nebyl obýván a na počátku 17. století je označován jako pustý. Zkázu dokončila neklidná doba třicetileté války, kdy byl roku 1640 Jenštejn vypálen švédským vojskem. Na počátku sedmdesátých let 20. století bylo přikročeno k celkové opravě hradu, archeologickému výzkumu areálu a zpevnění zachovalého zdiva, od roku 1977 je hrad zpřístupněn veřejnosti.

Jak rozdílný přístup u objektů, které jsou tak nedaleko od sebe. Někde to nejde ani náhodou a někde to jde podle hesla - náš zákazník, v tomto případě návštěvník, náš pán. Doporučuji majitelům tvrze v Dřevčicích udělat si sotva půldenní výlet a dobře se dívat na to, jak se mají k návštěvníkům, kteří jim nota bene možná nesou finance na útratu, jak se to má správně dělat. Zklamání nás bohužel opět čekalo na další zastávce, na zámku ve Ctěnicích u Víně. Podle všech údajů na internetu by mělo být otevřeno, bohužel tomu tak rozhodně nebylo. Nádherně opravený zámek včetně okolních objektů, krásný park. Proto popis tohoto objektu vynechávám. Pokračovali jsme tedy k další zastávce, tvrzi v Královicích.

Nejčastějším uváděným rokem první písemné zmínky o Královicích je rok 1207, ale u několika důvěryhodných zdrojů se objevuje rok 1205 (např. u historika A. Sedláčka). První historicky doložení majitelé dvora v Královicích byli Suda a Sudislav z Královic. Do počátku 14. stol. patřila část Královic českému králi (od toho je také jméno Královice odvozeno). Dalších sto let vlastní Královice a okolní vesnice církev (nejdříve vyšehradská kapitula, pak řád johanitů). V roce 1623 bylo území na východ od Prahy odebráno původním vlastníkům a Karel z Liechtensteinu dostal od krále Ferdinanda II možnost skoupit tyto vsi za velmi nízkou částku 310 563 kop grošů (za Královice zaplatil 6741 kop grošů). Královice připojil k panství Uhřetěves a tímto aktem se Královice dostaly pod správu Liechtensteinů na dalších 300 let. Do roku 1919 sídlili Liechtensteinové na zámku v Uhřetěvesi. V roce 1945 jim byl majetek zkonfiskován.

Tohle byla předposlední zastávka a byla poměrně krátká. K objektu se totiž nedá dostat blíž, protože stojí v oploceném dvoře, takže jediná možnost je zastávka dole u sportovního areálu a pohled od něj. Proto jsme se příliš nezdržovali a pokračovali dál. Poslední zastávkou byla zřícenina hradu v Říčanech.

O nejstarší historii Říčan se můžete dočíst v kronice Václava Hájka z Libočan. Stavebníkem říčanského hradu byl pravděpodobně Ondřej ze Vsechrom, zakladatel rodu pánů z Říčan. Tento šlechtic byl věrným stoupencem Přemysla Otakara II. Nejprve se stal

královým osobním komorníkem s funkcí jídlonoše a od roku 1260 zastával úřad nejvyššího komorníka. Takové politické postavení však vyžadovalo odpovídající, dostatečně reprezentativní sídlo a dalo podnět ke stavbě hradu (patrně 1260-1270). V písemných pramenech se Říčany poprvé připomínají k roku 1289. V podhradí pak v krátké době vznikla stejnojmenná vesnice. Z Říčan se začal psát až Ondřejův vnuk Oldřich, který

byl v letech 1309-25 nejvyšším zemským sudím, tedy jedním z předních představitelů království. Jeho potomci o své hlavní sídlo přišli během husitských válek. Na rozdíl od hradu čekala rozvětvený rod pánů z Říčan, čítající asi dvanáct rodových linií, bohatá historie oplývající významnými osobnostmi a přetrvávající až do konce 18.století. Za Trčků z Lípy (1485-1544) byl zcela ponechán svému osudu. Roku 1544 se již výslovně uvádí jako pustý.

Po poslední zastávce jsme se pomalu rozjeli domů. Fotoaparáty plné zážitků, které je třeba co nejrychleji zpracovat, dodat k nim popisky, aby nebyly zapomenuty. A připravit se na další cestu, která nás čeká již za měsíc.

Prameny:

	<i>Webové stránky jednotlivých objektů</i>
--	--

Milec Miroslav: Rodové pečete, Nakladatelství PhDr. Ivo Sperát - genealogická, heraldická a sfragistická literatura, Brno, 1. vydání, formát B5, lepená, 184 stran, 618 černobílých ilustrací. Cena: 290,- Kč

Dosud nevydaná sbírka rodových pečeti.

Sbírka obsahuje 607 kreslených pečeti uložených v jihočeských archivech šesti velkých panských rodů. Pečete erbu Růže – 325 ilustrací, Švanberkové – 66, páni z Kunštátu – 55, Šternberkové – 80, páni z Lobkovic – 37, Schwarzenberkové – 42. U každého rodu je vyhotoven jmenný rejstřík pečeti. Rejstřík obsahuje jméno uživatele pečete, místo uložení pečete, datum, rozměry. U všech rodů je rovněž vyhotoven rodokmen.

Milec Miroslav: Šlechtické pečete, Nakladatelství PhDr. Ivo Sperát - genealogická, heraldická a sfragistická literatura, Brno, 1. vydání, formát B5, lepená, 192 stran, 1644 černobílých ilustrací. Cena: 295,- Kč

Dosud nevydaná sbírka šlechtických pečeti.

Sbírka obsahuje 1644 kreslených šlechtických pečeti z Čech, Moravy a Horního Rakouska uložených v jihočeských archivech. Publikace obsahuje rovněž abecední rejstřík uživatelů pečeti, místo uložení pečete, datum, rozměry.

Milec Miroslav: Občanské pečete a znamení na pečetích, Nakladatelství PhDr. Ivo Sperát - genealogická, heraldická a sfragistická literatura, Brno, 1. vydání, formát B5, lepená, 166 stran, 1360 černobílých ilustrací. Cena: 285,- Kč

Dosud nevydaná sbírka občanských pečeti.

Sbírka obsahuje 1360 kreslených občanských pečeti z Čech, Moravy a Horního Rakouska uložených v jihočeských archivech. Publikace obsahuje rovněž abecední rejstřík uživatelů pečeti, místo uložení pečete, datum, rozměry.

Tentokrát jsem galerii českých šlechtických rodů zaměřil na jeden z článků tohoto čísla. Ten článek vychází z přednášky, kterou jsem měl v červenci na tvrzi Žumberku a zabývá se erbovními pověstmi rodů, kteří mají ve znaku vodu, vodního živočicha, nebo vodní rostlinu. A protože v této rubrice jsme již některá tato znamení měli, dnes se budeme zabývat těmi, která ještě představena nebyla. Tentokrát jsem čtyři znaky vybral z trochu jiného soudku - jedná se o jiné druhy ryb mimo kapra a trochu jsem to ještě vylepšil znakem s mušlemi.

První dnešní znak je znak **Smrčků z Mnichu**. Jedná se o starý český rod původem z jihu Čech, konkrétně z vesnice Mnich, kterou můžete najít nedaleko Kardašovi Řečice na Jindřichohradecku. Tento rod nosil ve svém erbu znamení stříbrného okouna na modrém štítě. První příslušník tohoto rodu, Heřman, byl purkrabím na Příběnicích. Jeho potomci měli majetek na Tábořsku, konkrétně Obděnice a Březinu. Později se rod rozdělil do několika větví, z nichž jedna, jejímž zakladatelem byl Petr se usadila v Radeníně na Tábořsku. Po roce 1620 byli někteří příslušníci rodu postiženi konfiskacemi, ale někteří byli naopak povýšeni. Například Václav Silvestr se roku 1664 stal královským radou a potom dokonce i místopísařem Království českého. Také zakladatel další rodové větve měl důležitý úřad - byl hejtmanem Bechyňského kraje. Jeho syn Adam ale tolik štěstí neměl, protože mu byl majetek konfiskován. zakladatel třetí rodové větve, Jan měl v držení Hořice a jeho potomci byli odsouzeni k manství. Petr Smrčka z Mnichu byl současníkem Petra Voka z Rožmberka, dokonce je písemně doloženo, že od něj dostal darem prsten proti padoucnici. Někteří příslušníci rodu byli asi dost bujaré povahy, protože v písemných pramenech se dochovalo také několik zápisů o jejich výstřelcích a rvačkách.

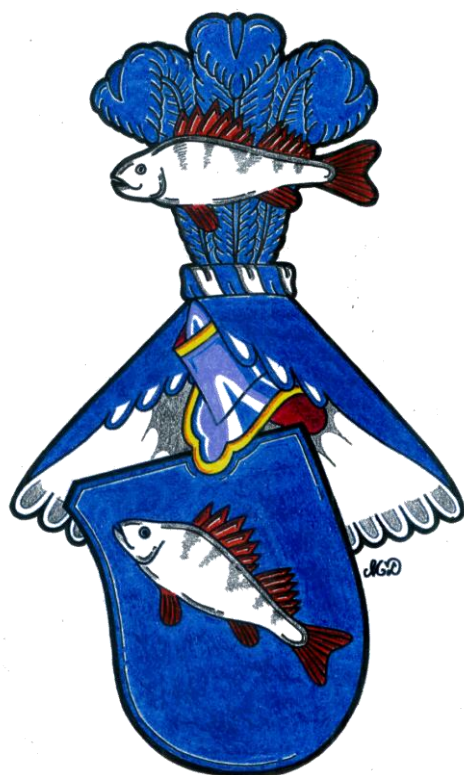
Druhým dnes představovaným rodem jsou **Hýzrlové z Chodů**. Původ tohoto šlechtického rodu je v německu, jeho původ je možné najít v okolí Lokte. tento rod získal erb ve kterém je "obloukovitě prohnutá ryba střídavých barev na polceném štítě". Ta ryba by údajně měla být piskoř. Rod to v místě svého původu neměl jednoduché - bojoval s mocným rodem Šliků a jeden z příslušníků rodu byl nucen si na tento mocný rod stěžovat až v uherském Budíně. Mezi příslušníky rodu kromě vojáků najdeme i literáty, ale i císařského komořího, který měl dohled nad doly na stříbro. Asi nejzajímavějším příslušníkem rodu byl Jindřich Hýzrle, který jako panoš dělal společnost arciknížeti Arnoštovi a potom jako voják a diplomat sloužil všem císařům, které za svůj dlouhý život zažil - dožil se devadesáti let. Císař Rudolf II. ho povýšil do stavu panského a další monarchové mu tento stav potvrzovali. Svůj dlouhý život plný dobrodružství a cest po tehdy značně neklidné Evropě zdokumentoval ve formě životopisu.

Třetím dnes představovaným rodem jsou **Hechtové z Rosic**. V tomto případě nosil rod v erbu stříbrnou štika na červeném štítě. Jednalo se o moravský vladycký rod, původem z Rosic u Brna. Příslušník rodu, Jošt byl moravským zemským podkomořím, který stál věrně na straně krále Zikmunda, za což mu husité roku 1425 Rosice pobořili. Rod vymřel roku 1450, ale upomínku na něj můžete najít ve znaku města Rosice.

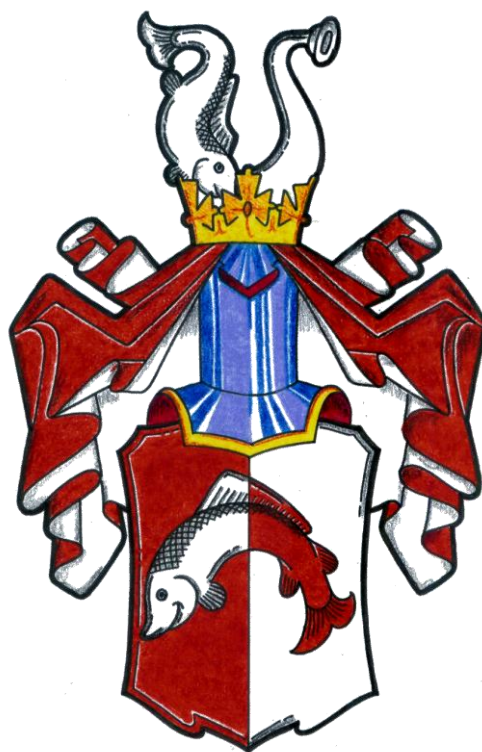
Čtvrtým dnes představovaným rodem jsou **Gottfriedové ze Žebnice**. Tento vladycký rod pocházel z Plzeňska, kde se jeho příslušníci v písemných pramenech dokládají v 15. a také 16. století. Roku 1540 koupil tvrz Chotiměř a nedaleký Blížejov Kašpar, řečený Bernášek ze Žebnice. Tento příslušník rodu Gottfriedů ze Žebnice nechal opravit místní kostel, ve kterém se dochovaly dřevěné tabule se znakem rodu a znakem jeho manželky Barbory z Chotiměře. A jak tedy vypadal znak rodu? Stříbrně a červeně, černým břevnem rozdělený štít na kterém jsou nahoře dvě červené a dole jedna stříbrná svatojakubská mušle.

Prameny:

<i>Bartoloměj Paprocký</i>	<i>Zrcadlo slavného markrabství Moravského</i>
<i>Bartoloměj Paprocký</i>	<i>Diadochus</i>
<i>Jan Halada</i>	<i>Lexikon české šlechty</i>

Smrčkové z Mnichu

Hýzrlové z Chodů

Hecht z Rosic

Gotfried ze Žebnice

Pětipeší z Chyš

Hodějovští z Hodějova

Bzencové z Markvartovic

z Ludanic

ze Švamberka

Dobřenští z Dobřenic

z Talmberka

z Kounic

Říčanští z Říčan